

Diss.

681

.9.

Dip - $\frac{681}{9}$

IN
DAEMONIACOS
S. EVANGELICAE
HISTORIAE

ET
SELECTOS QUOSDAM
V. AC N. FOEDERIS TEXTUS.

RESPONDEBIT
RELIGIOSUS PATER
LOTHARIUS WOLZ,
IN CONVENTU MARIANO PROPE FULDAM ORD.
FF. MIN. STRICT. OBS. RECOLL. PROV. THUR.
S. ELISABETH, SS. LITERARUM AUDITOR.

DISPUTATIONIS
MODERATOR ERIT
P. SERAPHINUS HIPPLER,
EJUSDEM SACRI STUDII LECTOR.

ANNO *M. DCC. LXXIX.*

FULDAE,
typis J. J. Stahel, Typographi & Bibliopolae Aulac &
Universitatis.

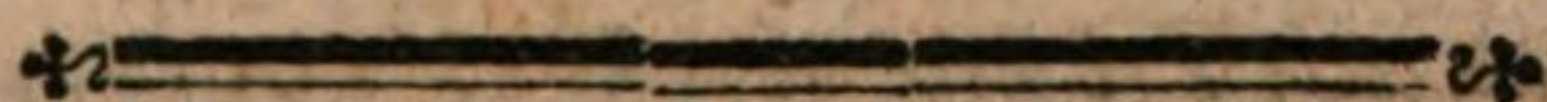
S. CYPRIANUS AD DEMETRIANUM,

Africae Proconsulem. edit. Paris. pag. 282.

Siquid Diis tuis numinis & potestatis est, ipsi in ultionem suam surgant, ipsi se sua maiestate defendant: aut quid praestare colentibus possunt, qui se de non colentibus vindicare non possunt? Nam si eo, qui vindicatur, pluris est ille, qui vindicat, tu Diis tuis major es. Si autem iis, quos colis, major es, non tu illos colere, sed ab iis potius coli debes & timeri ut Dominus. Sic illos laesos ultio vestra defendit, quomodo & clausos, ne pereant, tutela vestra custodit. Pudeat te eos colere, quos ipse defendis, pudeat tutelam de iis sperare, quos tu ipse tueris. *O si audire eos velles, & videre, quando a nobis adjurantur, & torquentur spiritalibus flagris & verborum tormentis de obsessis corporibus ejiciuntur, quando ejulantes & gementes voce humana & potestate divina flagella & verbera sentientes, venturum judicium confitentur. Veni & cognosce vera esse, quae dicimus. Et quia sic Deos colere te dicis, vel ipsis, quos colis, crede, aut si volueris & tibi credere, de te ipso loquetur, audiente te, qui nunc tuum pectus obsedit, qui nunc mentem tuam ignorantiae nocte coecavit: videbis nos rogari ab eis, quos tu rogas, timeri ab eis, quos tu adoras. Videbis sub manu nostra stare vinctos, & tremere captivos, quos tu suspicis & veneraris ut Dominos. Certe vel sic confundi in iis erroribus tuis poteris, quando conspexeris & audieris Deos tuos, quid sint interrogatione nostra statim prodere, & praesentibus licet vobis praestigias illas & fallacias suas non posse celare.*

IN
DAEMONIACOS
S. EVANGELICAE HISTORIAE.

Fere omnia Gentilium Philosophorum & Poetarum contra Evangelicam veritatem compilantur scrinia, ut Daemone e medio sublato, Daemoniacorum status de incommoda tantum valetudine exponatur. Daemone igitur obsessum esse, aliud nihil amplius erit, ac *furore corrip*i, aut *bile atra agitari*; nam hoc planum faciunt Homerus, Sophocles, Isocrates, Heliodorus, Lucianus, Plutarchus, Galenus, Xenophon, Aristophanes, quanta nomina!

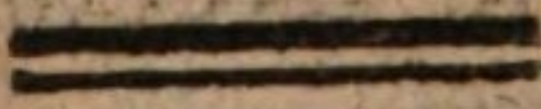
na! de hoc, qui dissentit, Graeciae prorsus ignarus est, stupidum caput, expers philologiae, omnisque orientalis idiotismi nescius; breviter & festive: ceu Scholasticus & superstitiosus deridetur. Forfan vero suaderent aliquid tanti Sophi, nisi ipsi inter se Ethnici immane distarent, atque alliderent ad perpetuos contradictionum scopulos.

Quidam Adaemonista fatetur: *mirum quam inter se discrepent, qui sunt ejusdem haeresis. Alia sentit Apulejus, quam Plato, alia Plotinus, quam Apulejus, alia longe Porphyrius, nec cum Jamblichos, aut quoquam alio concordat Proclus. Philo etiam Platonius non differre, ait, hos Daemones ab Angelis Judaeorum, sed multum interest inter Daemones Philonis & naturas, quas Moses Angelos dixit. Ohe! jam fatis est. Scripta etiam Talmudica, alioqui ob aniles fabulas sordere solita, & apocrypha pro se, non sine ingente plausu, adducunt. Christus (Judaeus) judaico more locutus est. Scriptores divini (non Philosophi, sed piscatores & publicani) receptum loquendi morem jure servarunt, sicut nostrae aetatis Galeni de morbo Ven-*
ne-

neris, de S. Antonii igne, S. Viti saltatione loqui amant; quam praeclara & scita paritas! Sacra loquendi formula: *Dæmonem ejicere, in Josepho*, aiunt, *Cebete, Luciano aliisque multis de* CURATIONE *occurrit. Idem verbum Herodotus, & Arrianus etiam adjungunt* INANIMATIS. Quam apodictica demonstratio! Daemone tandem inter non entia redacto, jam prosequuntur Allegorias suas de lapsu Protoplasti, labe originali, de gratia, satisfactione, de fide in Mediatorem, redemptione generis humani, baptifmate &c.; & quid non novi proximis iterum nundinis parturierint magni Viri isti, Interpretes Divum, qui Numina Phoebi, qui Tripodas, Clarii lauros, qui fidera Coeli, & volucrum linguas norunt, & soli nobis discernere sciunt, voluntque, quid Deum O. M. creasse & facere deceat; si quid vero Philosophiae suae excedat captum, subito mordicus contra omnes negare audent & exhibilare, ringendo contra pertinaces Orthodoxos. O Pseudo-Philosophi! homines dijudicare praesumitis altissima, sapientissima & justissima omnium Creatoris consilia! quam merito de vobis *Isa. dixit C. 29, 16.* perversa est haec vestra cogita-

tatio, quasi si lutum contra figulum cogitet... & dicat opus factori suo: non intelligis.

Consideratu dignum praesens argumentum cum de Daemoniacis tantum *Evangelicae Historiae* perlustremus, illud Doctiss. D. Calmet *de Energ. veritate* animo recolimus: *non nos defendendam veritatem suscipimus, nisi eorum, quae suppetat Scriptura. Satis habemus demonstrasse, dari quandoque sincera ejus rei exempla, nec nisi praepostere omnia indiscriminatim rejici, ac tandem, quae referuntur in Evangelio, omnes praeferre sinceritatis characteres.*

Diverſa tribuunt Ss. literae, Talmudiſtae, ac gentiles Philoſophi iis, qui corpora obſidere dicuntur, nomina, diverſam ſignificationem ac ſubſtantiam. In ſacris paginis occurrunt frequentius voces: Διαβολος, δαιμονιον, δαιμων, σαταν. Primi quidem notionem etiam exprimit Syrochald. **אכל קרצא** Conf. *Matth.* 4. latine: *calumniator*. *) Graeca iſta nomina, velut & hebraica בעלזבוב שטן in Evangelica S. Hiſtoria ſemper malignis impertiuntur geniis, quos Ss. *Matth.* 12, 43. 45. *Luc.* 11, 24. 26. *Marc.* 1, 23. *Spiritus immundos, nequam, & alibi* Dae-

*) In hoc ſignificato legitur *I. Tim.* 3, 11. 2. *Tim.* 3, 2. *Tit.* 2, 3. Eriam *Satan* nonnunquam aliter e. g. *Num.* 22, 23. *I. Sam.* 29, 4. *Matth.* 16, 23. accipitur. Putat *Hugo Farmer, Verſuch über die dämonische Leute* pag. 11. edit. Berol. 1776. nunquam adhiberi vocem: *Diabolus*, quando agitur in Evangelio de Energumenis, ſed *Aſt.* 10, 38. quod tamen ad ſyſtema ſuum per vim detorquet, aperte refellitur. Coeterum adnotat, nomen δαιμονιον 52. vicibus, δαιμων 3. δαιμονιζομαι 13 locis in deſcriptione obſeſſorum recurrere; ſed cur de nomine diſceptat tam ſollicite? res ipſa e Ss. litteris inquirenda eſt. Pag. 51. ultro fatetur: *Die Kirchen Väter verſtanden inſgemein das Wort DAEMON in einer böſen Bedeutung, und glaubten, daß es ſo in der Schrift verſtanden werden müſſe.*

Daemonia immunda vocant. In Evangeliiis arabice descriptis adparet nomen *Eblis*, & sic diabolus vel per aphaeresein, vel a desperatione de misericordia divina dictus est: quod nomen etiam *Mabumetus Corano suo sur. 2. de Vacca* & alibi saepe intulit.

Rabbinis.

Rabbini, qui ridicula & inepta de ortu Daemonum ex Lilith, Naome, aliisque sexcentis, de connubio, statu ac interitu שרים nugantur, hos potissimum adpellant: נגעי בני אדם מזיקים לילין שעירים: ac perfico vocabl. אשמדאי. Fastidit vero referre calamus alia figmenta lepida & malefana, quibus animos permulcere student. Praeterimus, seriem illam contexere paradoxorum nominum ac titulorum, quibus סמאל Cacodaemonum (ut ipsis videtur) Principem onerant. At nihil Rabbinorum vanitatem & delira infomnia perinde sistit, atque *sanctorum diabolorum* existentia, ut improbe fingunt, qui שרין יהודין *Judaici Daemones* dicti, Mosaicae Legi assiduo student, simul ac in Synagogis publicas preces suas fundunt. Silemus hic quoque fabulam, qua metamorphosin Cacodaemonum aliorum in *sanctos Angelos* aliquando eventuram comminiscuntur: de his Bartoloc., Eisenmenger,

==

9

ger, Bodenschaz ubertim tractant, quae
credat Judaeus Apella!

Ex horum Daemonologia patet, Et
Genti-
libus
osten-
ditur.
quid, quamque varie de daemonibus
senferint. *Hesiodi* pag. nobis XI. *edit.*
Basil., *Platonis* apud *S. Aug. Lib. IX.*
de Civ. C. XI. edit. Antv., & aliorum
monumenta docent, bonos mortales
post fata haec, in bonos Daemones,
humani generis apud Deos adjuutores &
internuntios immutari, e contra vitae
improbae homines definere in Cacodae-
mones hominibus infensos, & calamita-
tum omnium autores. *Thales* apud
Athenag. Leg. pro Cbrist. pag. nobis 17.
Tom. 8. Biblioth. P P. edit. Paris. discer-
nit *Daemones* inter ac *Heroes*. *) Illos
sub.

*) Conf. simul *Jamblich. de Myst.* pag. 6. *edit. Lugd.*,
ubi scribit: post Deos ponimus Daemones, He-
roes, Animas puras. Hi tres ordines pedisse-
qui sunt Deorum. Postea multa adjungit de
Daemonum excellentia, providentia, ac in
mortales beneficentiae officiis. *Proclus in*
Alcibiadem etiam bonorum ac malorum Daemo-
num meminit *cit. edit.* pag. 185. *Porphyr.*
de Sacrificiis ejusd. edit. pag. 317. pariter
utramque Daemonum speciem adstruit, & iis
vitandorum malorum gratia, libari docet ni-
dorem altarium, pecudumque victimas; quin
imo malos spiritus adoratos esse, & hu-
mano sanguine effuso placatos, ludi Spurci-
tiae & crudelitatis pleni ostendunt ex *Macrobi.*

Sa-

substantias spirituales, hos vero animos
mortalium a corporum vinculis liberos
cen-

Saturnal. Lib I. *Farmer* cit. lib. nititur
persuadere, quoties de Daemonum obsessione
aut in Ss. literis, aut vetustis Autoribus sermo
fit, nunquam *Angelos lapsos* esse intelligen-
dos, sed illa Ethnicorum Numina, quae post
vitam hanc mortalem ob eximias belli, pa-
cisque artes apotheosi donavit vesana homi-
num superstitio. Quare opinatur dictos Ener-
gumenos correptos divino quodam furore in-
fantiisse, & vocatos esse *limphaticos* a Theti-
de, *Cerritos* a Cerere, a Baccho *Bacchantes*
Lemures & *larvatos* a Laribus. Pro hoc gen-
tili systemate omnia congerit, & *Act.* 17, 18.
adducit, ubi ex Epicureis & Stoicis aliqui S.
Paulum *novorum Daemoniorum* annuntiatorem
vocant, quia Jesu resurrectionem praedicavit.

C. T. *Damm* in *Diff. de fide Historica* uberri-
me omnia transcripsit, quibus doceret, Daemo-
nem nullum exsistere, ejusque ideam, utpote
ex ignorantia & praejudiciis natam prudentem
quemvis dedecere, imo hanc divinae sapientiae
& bonitati repugnare. Aliae opiniones con-
trariae vel relatu indignae sunt e. g. *Jac. Ilive*
Angli, qui nuper priscos Origenianorum re-
fufcitavit errores, arbitratus, mentes nostras
esse lapsas illas intelligentias, quas ultor
Deus in patrati sceleris poenam ad humana
corpora, ceu totidem carceres amandavit.
Alii putant, Daemones esse bestias, animas
separatas, homines impios, aut ipsa scelera,
ex *Gloss. Talmudica* in *Joma* & in *Gittin* ac
mystica quorundam interpretatione. Nihil
tam absurde dici potest, quod non dicatur ab
aliquo Philosophorum, sicubi, certe hodie
impletur.

cenſet, ex meritis bonos, aut malos. In Homero, Pindaro, Ocello Lucano, aliisque Philoſophis ac Poetis perſaepe invifum nomen *κακοδαίμων* legitur, ad quos infaufte cuncta, quibus hic conflictantur terrigenae, ſolent referri.

Dari reipſa Daemones atque Dae-
 moniacos adſerta eſt Ss. literarum, Pa-
 trum, Judaeorum, Paganorum veterum & recentiorum ſententia; & quis tantae
 auctoritati, communi gentium omnium
 conſenſui repugnet? Aſt vero, quod
 perpendimus, decidendum non eſt ex
 Ethnicorum Daemonologia, ex Scripto-
 ribus profanorum clafficis, qui tam
 aperte jam adverſantur ſibi in prima ve-
 ritate pragmatica, quae totius Religio-
 nis basis eſt, ſc. *Deus*. Audiatur tan-
 tum *Cicero* lib. I. *de Nat. Deorum*, fere
 ſub initium ſcribens: *qui Deos eſſe dixe-
 runt, tanta ſunt in varietate ac diſſenſio-
 ne conſtituti, ut eorum moleſtum ſit adnu-
 merare ſententias; nam & de figuris Deo-
 rum, & de locis atque ſedibus & actione
 vitae multa dicuntur, deque his ſumma
 Philoſophorum diſſenſione certatur.* Et
 quanta non concertatio eſt de Daemo-
 nibus? Conf. *Joann. Sim. Lindinger de
 Daemone & Daemoniacis edit. Servest.
 1774. pag nobis 65.* Ubi Deorum ſum-
 mus, Dii, Deaeque, res divinae, He-
 roes,

S.Scri-
 ptura
 hic au-
 dienda.

roes, fortunati & egregii viri Daemones audiunt, & pag. 71. Christiani & Gentiles iisdem vocibus deteriorem induunt notionem. Certe rationi soli, utut humana scientia & experientia subactae nihil prorsus de Angelorum lapsu suboluit unquam. Neque ex Talmudicis commentis haec eruitur veritas, etsi hodie talis modi fabellas ad rectam rerum intelligentiam, quam sub orientalis poeseos involucris delitescere dictant, non pauci reducere vehementer laborent. Conf. *Anonym. auserlesene Abhandlung über Materien Theologischen Inhaltes Leipzig 1774.* Neque ex Philosophorum recentiorum placitis haec Biblica controversia dirimitur, illorum scil., qui fortes spiritus dici amant, & soli sapiunt ultra modum & supra omnes, coeterosque in ignorantia & superstitione repere putant, cum interea hoc genus hominum apertis technis & ex insidiis paganismum restaurare gestit. Hi, qui tot naturalia, quae in mundo indies cernuntur, convincuntur nescire, quomodo ausint, prae fracte negare ea omnia, quae altioris sunt ordinis, invisibilia, spiritualia, revelata &c. Conf. Sap. 9, 16. Hic profecto callis ille tritus est ad scepticismum & irreligionem. Sacra Scriptura limpidus fons est, ex qua veritas haec profluit. Mirum profecto habere.

betur, Christianos non erubescere, ethnicae Daemonologiae lacunas hac super re adire. In ea mentis humanae caligine sola divina revelatio lumen suum adfundat, necesse est. *) Erudimur vero

*) Censent adversarii in V. T. de Daemonibus atque Daemoniacis nihil prorsus occurrere, & ex hoc silentio jam triumphant, putantque, tum tandem, cum Hebraei gentibus coeperint misceri, hanc illos adeptos esse de *geniis malis*, eorumque operationibus cognitionem; Verum transmittamus nonnihil, nullam fieri mentionem; quid argumentum hoc inficiale probat? Cum disertius atque uberius de Daemoniis loqui nulla occasio, nulla causarum momenta postularint. De probatica piscina *Bethsaida Joann. 5, 2.* V. Testamentum fileat; nemo tamen Evangelistae testimonio fidem renuet. Permulta languorum & morborum genera tempore Christi leguntur grassata, de quibus iterum Pentateuchus nihil meminit. Forsan prisco aevo Satanus operosius in promovenda Idolomania, quam in obsidendis hominum corporibus laborare voluit: quidquid sit; sat Moses digitum in Satanam intendit Protoplastorum seductorem; nam minime visibili seductionis instrumento, sed ipsi seductori inflictam esse poenam recte colligitur.

Lev. 17, 7. Deut. 32, 17. Ps. 106 37. Simulacra gentium vocantur : שֵׁרִים שְׂעִירִים ;

quae LXX. exprimunt τοιαῦτα δαιμονία, ubi certe nec Moses, nec Psalter, nec LXX. Deos aut Heroes Ethnicorum intellexere. Vide S. Cypr. de Idol. vanit. Recurrit Farmer a pag. 184. ad 1. *Cor. 10, 19. 12, 2. Act. 14, 15.*

ro ex *S. Judae Ep. Cath. v. 6.* turbam Angelorum non fervere suum Principatum, sed dereliquisse suum domicilium, in judicium magni diei vinculis aeternis sub caligine esse reservatam. Conf. simul *Joann. 8, 44. 2. Pet. 2, 4.* Daemones credunt & contremiscunt *Jacob. 2, 19.* Caput horum *Matth. 25, 41.* vocatur diabolus *Apoc. 12, 9.* Draco magnus, diabolus & Satan, reliqui vero ejus Angeli. Homicida fuit ab initio, in veritate non stetit, mendax est, & pater mendacii *Joann. 8, 44.* Daemones dicuntur Principes *Eph 6, 12.* & potestates mundi, rectores tenebrarum harum. Ille adversarius, diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quaerens, quem devoret. *Apoc. 12, 9.* Seducit universum orbem. *Marc. 2, 15. Matth. 13, 25. 38. 39.* Venit Satan, & aufert verbum, quod seminatum est in cordibus. Jesus in Evan. Daemones alloquitur, & illi respondent, Salvator praecipit, & corpora illico deserunt, sed in comitatu plurium redeunt
Luc.

15. *Plal. 96, 5.* ubi Dii gentium nihil, אֱלִילִים esse dicuntur, sed tantum ex cit. loc. sequitur, idola divinitatis nihil habere, quae tamen gentes colebant; Daemones autem vere existere Apostolus probat *I. Cor. 10, 20.* inquit: quae immolant gentes, Daemoniis immolant, & non Deo.

Luc. 11, 26. ceu revera exsistentes, ii-
que spiritus, diferte describuntur, &
quotquot sunt eorum nomina, semper
malis & impuris adscribuntur spiritibus.
Dominus *Matth.* 16, 1. convocatis duo-
decim discipulis dedit potestatem in im-
mundos hos spiritus, ut ejicerent eos,
& curarent omnem languorem & infir-
mitatem omnem. Septuaginta cum
gaudio reversi *Luc.* 10, 17. dicebant;
Domine! etiam Daemonia subjiciuntur
nobis in nomine tuo: quid hic Serva-
tor? Videbam, inquit, Satanam sicut
fulgur de coelo cadentem: intuebatur
scil. Satanae secundum hunc lapsum ef-
se, ejusque in homines imperium mira
celeritate eversum iri, ac dissolutis ope-
ribus, falsisque, quibus illos illigaverat,
Religionibus tam cito casurum, sicut
e coelo antea superbia cecidit: quod
Isa. 14, 12. 13. 14. 15. casus Baby-
lonici Regni adumbrat. Et *Ezech.* 28,
14. ruina Tyri sub typo rejecti Cherub
exhibet. Petrus tandem *Act.* 10, 38.
postquam Cornelium edocuit, quomo-
do Jesus a Naz. a Deo Spiritu S. & vir-
tute unctus pertransierit, benefaciendo &
sanando omnes oppressos a diabolo, ratio-
nem adjicit: *quoniam Deus erat cum illo.**) Ni-*

**) Haec Apostolica de divina Jesu C. potentia
& clementia argumenta in sententia Adversa-
rio.

Dae-
mones
non
sunt
Manes
defun-
cto-
rum.

Nihilominus Daemonia *Manes mor-
tuorum* esse, homines corripientes &
humi projicientes evinci putant *imo*
ex *S. Iustini Apol.* 2. pag. nobis 50 *edit.*
Commel. 1593. Num autem S. Philos.
& Martyr hic propriam aut Platoniorum
suorum eloquitur sententiam? Hoc ve-
risimile videtur; fatente enim *Farmer*
pag. 39. ex statu Daemoniacorum men-
tis humanae post mortem existentiam
infert. Utut res se habeat, haec auto-
ritas & opinio singularis aequae parum
Adversariorum rem confirmat, ac, dum
alibi Angelos Deorum specie cum mu-
lieribus congressos, genuisse Daemo-
nas, scribit, eosque & sibi & liberis
imposuisse nomina. Conf. *Apol.* 1.
Alios Ss. Patres opponimus, qui per
Daemones semper lapsos Angelos intelli-
gunt. 2do Adducunt *Flavium Iosephum de*
Bello jud., ubi lib. 7. C. 25. *edit. Fran-*
co-

riorum, qui ea inauditis modis, ad formulas
vulgi, falsae Philosophiae innixas, invertunt,
ac sophisticis lusibus suis adcommodant, fere
infirma redduntur; sicut etiam reliqua J. C.
signa & portenta ad allegorias & mysticas
tantum exegeset transfundere contendunt.
Ast si tot luculenti textus, toties obvii rite,
ut decet, perpenduntur, quis illos prudente
crisi, cum animis vita functis, Heroibus,
morbis vehementioribus congruere, aut vi-
vos homines, aut horum flagitia designari
sibi persuadeat?

*cofurt. pag. nobis 858. Daemonia vocat
pessimorum hominum Spiritus. Mirum
est, viros doctos locum allegare velle,
ubi integras fabularum farcinas collige-
re licet de radice Baaras. *) Merito
eru-*

**) Idem Josephus Antiquit. Lib. 8. C. 2. multa
suspecta & conficta recenset de Salomone In-
cantationum & adjurationum auctore. Mo-
dus ab Eleazaro (coram Vespasiano & Proce-
rum turba) adhibitus hic erat: *Admoto nari-
bus Daemoniaci annulo, sub cujus sigillo inclu-
sa erat radicis species a Salomone indicatae,
ad ejus olfactum per nasum extrabebatur Dae-
monium, & collapsio mox homine, adjurabat id,
ne amplius rediret, Salomonis interim mentio-
nem faciens, & incantationes ab illo inventas
recitans. Volens dein Eleazarus, his, qui
aderant, ostendere suae artis efficaciam, non
longe inde ponebat poculum, aut prolubrum
aqua plenum, imperabatque Daemonio homi-
nem exeunti, ut his subversis signum daret spe-
ctantibus, quod reliquisset hominem: quo facto
nemini dubium erat, quanta fuisset Salomonis
Scientia & sapientia. Ss. Patrum quidam e.
g. Iren. Lib. 3. adv. Haer. c. 5. Orig. L. 4.
c. Cels. apud Judaeos olim Exorcistas, qui
invocato nomine יהוה Daemones expulerint,
fuisse existimarunt; verum hanc a Josepho de-
scriptam potestatem tam communem, tamque
ridiculam ope annuli & radicis fabulis merito
adnumeramus. Tantaе facultatis mentio ne
obscura quidem internoscitur ex Vetere Testa-
mento, aut libris Targumicis, Talmudicis,
aliisque Rabbiorum commentariis, qui cun-
cta pro gentis suae gloria ad superstitionem
B &**

eruditi ambigunt, an cit. interjectio (*pessimorum hominum*) pertineat ad textum, aut Adversariorum explicacionem ferat. Cit. Lindinger pag. 132. suspicatur, haec verba Flavii a superstitione non prorsus liberi, in orationem a Librario quodam intrusa fuisse; nam alibi ille Phariseos docere scribit, maiorum hominum animos post discessum a corpore, in carcere perpetuo detineri, solas autem proborum mentes in alia

& nauseam recensuere ac exaggerarunt. Si Judaei jam inde a Salomonis aevo tam insigni potestate instructi fuere, cur visa Jes. Chr. in Daemones virtute, tanquam ad rem insolitam obstupuerunt? *Matth. 9, & 12.* An filii Scevae (*Act. 19.*) etiam Exorcistae hac valebant potestate, cum a Daemone se defendere nequaquam possent? Num Christus *Matth. 14, 28.* ex sua in Daemones potentia concludere Phariseis potuisset, Regnum Messiae advenisse? Ant. Van dale in *Diff. de divinat. Idol.* censet, Josephum haec per malevolentiam fabulatum esse, ut gloriam miraculorum Jesu, & Apostolorum obfuscaret. Verisimile putamus, Josephum nimis credulum, haec ex aliorum narratione retulisse, sicut alia multa de juventute Moysi, fluvio Sabbatico &c. Quod vero coram Vespasiano, si tamen ita res se habet, gestum est, ad exercitationes ludicras circumforaneorum referimus: autumant quidam illas incantationes a Salomone inventas, idolorum cultu jam depravato, sed rectius arbitrantur, qui eas a perditis hominibus illius nomini suppositas volunt.

alia posse corpora commeare. Conf. lib. 18. *Antiq.* C. 2. hic profecto Iosephus Phariseus sectae pharisaicae adversatur. 3tio *Ex Flav. Philostrato Sophista, Vit. Apollonii Tyan.* colligunt, Daemonem, quaesitum quisnam esset, confessum, se umbram hominis esse, in bello olim interfecti. Meminit quoque epistolae perscriptae ad spectrum simile ex homine ejiciendum, & alibi Daemonis perpetuo ridentis, minis Apollonii Athenis extrusi. Sed videant, quid de Philostrato sublestae fidei scriptore censendum sit, quem toties de *Apollonio*, Jesu C. simio, ad convellendam Evangelicam historiam laudare non erubescunt. Ille scriptor Juliae Domnae Imperatoris Severi Conjugis gratiae se insinuaturus, fragmenta transmissa a Babylonio viro *Damide*, graece reddidit, accitis in subsidia scriptis *Maximi Aegaei*, & *Moeragenis*. Philostratus ipse praefati Damidis (si hic tamen unquam exstitit) auctoritati permultum detrahit, ac Maximum simul & Moeragenem in suspensionem adducit. Tota Philostrati narratio floribus & lepore aspersa, sicut fabula romanensis, sed paradoxis ac absurdis oppleta. e. g. de sponsa *Menippi* *Daemone* foemina, de mendico, autore *Apollonio*, lapidibus obruto, at in canem transformato, ad vota Imperatricis & Cae-

Caesaris Caracallae Apollonii Veneratorum conficta videtur, ut divina miracula Salvatoris, & Christianae Religionis autoritas (labascente tum idololatria) elevarentur. Hunc vero Apollonium impurissimae idolomaniae vindicem, divinos honores adfectantem, pacis publicae perturbatorem, circulatorum & theurgum fuisse, non diffitentur sapientiores Ethnici. Aevo quidem Diocletiani Hierocles illum J. Christo comparare ausus est, sed statim ab Eusebio egregie refutatus obmutuit. Lecto Philostrato tam sibi repugnante, ac indigna referente, non potuit non adfirmare Huetius: *adde tot fabulas, tot somnia, tam nullius acuminis, tam nullius saporis, ut cum ea legerem etiam puer, continuo me caperet satietas ac fastidium.* Coeterum nequidem Gentilium multi per Daemones *Manes defunctorum* denotarunt. Nam teste *Plutarch. de placitis Philos.* lib. 1. C. 8. apud Lindiger pag. 83. Thales, Plato, Pythagoras, & Stoici Daemones inter & Heroas discrimen statuerunt. Imo Apulejus Deum Socratis mediam esse potestatem Deos inter & homines tradit. Optime S. Chrysost. in *Matth.* c. 8. Tom. 2. edit. *Antv.* pag. 573. docet: *in sepulchris Daemones versari, perniciosum quoddam plurimorum mentibus ingerere dogma cupien-*

piantes. Quodnam illud? mortuorum scil. animas Daemones fieri, quod sane a fidelium cogitationibus absit omnino. Pag. 114. idem S. D. scribit: animam in substantiam Daemonis transformari, vetularum verba, imo desipientium ducenda esse & puerorum ludibria. Etiam hunc errorem c. Orig. refutat S. Hier. Tom. 4. edit. Colon. pag. 290.

Duo potissimum fundamenta pro hac opinione conquirunt. Primum ex *Matth. 12, 24. Secundum Act. 16, 16.* Ex priore probatum volunt, Beelzebub non fuisse diabolum, sed Accaronitarum Idolum, a quo 2. *Reg. 1, 2.* Ochozias recreandae fanitatis expetiit oraculum: non contemptus causa, sed ab abigendis muscis, harum multitudine pestilentiam adferente, ita nuncupatum ex *Plin. Lib. 10. C. 28. edit. Stoer. pag. nobis 483. decernunt: hoc teste invocant Aegyptii Eleja Myiagron Deum, muscarum Venatorem, quae protinus intereunt, qua litatum est illi die. Alii putant nomen Phoenicium esse ex בעל בעל, ac Plutonem notari autumant, Deum inferni, ceu habitaculi, ex quo non datur reditus: Accaron & Acheron confundunt. Quidquid porro disceptent de variis nominibus Beelzebub, Beelsamin, Beelzebach, Beelzebaoth, Beelze-*

Non
sunt
idola,
aut
Heroes
Gentilium
&c.

zebul, subdole dicuntur omnia, levi-
denſia ſunt, ac in conjecturis poſita.
Vetera exemplaria graeca fere omnia
ſicut & Orientalium verſiones ex graeco
deſumtae Beelzebul legerunt: *Deus ſter-*
coreus, ita etiam Mſ. arab. & alterum
impreſſ. Biblioth. noſtrae. Adhaec e S.
Script. elucet, Judaeos ex Religione,
ſicta gentium Numina, & horum nomi-
na deformaffe:*) haud dubie etiam no-
men Beelzebub *Deus muſcae* in Beelze-
bul *Deus immunditiae* ex Syro-chald.
בֶּלְזֶבּוּל mutarunt, atque nomen hoc Sa-
tanae dederunt, quia, ait Bartoloc. *Bibl.*
Rabb. p. 1. Beelzebub in Palaestina prin-
ceps coeterorum idolorum censebatur, ideo
princeps Daemoniorum, h. e. illorum ido-
lorum (idola ſiquidem Daemonia ſunt)
quae

*) Idola gentium vocantur 2. Reg. 21, 21. *Ezech.*
6, 4. גִּלּוּלִים. *Lev.* 16, 1. אֱלִילִים *Iſ.* 66, 3. אֵין
& 48, 5. עֵצָב 2. *Chron.* 15, 16. מַפְלָצָת *Oſe.*
3, 4. תִּרְפִּים. Imo ex Talmud hodieum
conſtat, quod Judaei nationum coeterarum
vocabula, maxime ad Religionem ſi ſpectant,
aliqua literarum transpoſitione aut immutatio-
ne ſoleant corrumpere. Habetur improba
haec Cacophemia in *Cod. שבת* C. 16. ubi
Evangelium (bonum nuntium) perverſo ſen-
ſu a R. Meir dicitur אֵין גִּילְיוֹן *Aven Ghil-*
lajon iniquitatis volumen, & a R. Jochanan
עֵין גִּילְיוֹן *Avon Ghiljon* perversitas revelata.

quae in terra Philistaeorum erant, dicebatur. Sed ad quid haec? nonne Evangelica Historia luculente demonstrat, perpenfis textibus parallelis *Matth. 12, 24 — 32. Marc. 3, 22 — 30. Luc. 11. 14 — 18.* Daemonem, Satanam, Beelzebub Daemoniorum principem ejusdem esse substantiae? Salvator enim impactam sibi blasphemiam revincens, ostendit, quod expulsio Daemonum fit expulsio Satanae, quod expulsio Daemonum per Beelzebub expulsioni Daemonum per Spiritum Sanctum opponatur, quod expulsio Daemonum per Beelzebub eadem sit, ac expulsio Daemonum per Satanam, & quod Daemones, Satan, Beelzebub non substantia inter se, sed ordine tantum distent.

Secundo exemplo ex *Act. 16, 16.* utuntur: Philippis puella ethnica habens Πνευμα Πυθωνος per sua, quae fudit oracula, ingentes hero suo provenitus contulit. Hoc loc. Apollinem Pythium, Jovis & Latonae filium, cujus sacerdos in templo Delphico Pythia nuncupabatur, intelligunt, & hujus spiritu puellam fuisse abreptam: **) LXX. & *Vulg.*

**) Puella (*Act. 16.*) quæstum magnum præstabat Dominis suis divinando per spiritum Pytho-

Vulg. hanc quidem vocem de Divinis Magis, ventriloquis, hebr. **כּוּן**, graece alias *εγγαστριμυθος* usurpant; verum hos Interpretes reipsa spiritum Apollinis existimasse, nunquam probabunt. Per multa adhuc mythologica e. g. *Vallis Titanon*, *Syrenes*, *Onocentauri*, *Cornu*, *Amalthaeae*, *Plejades*, *Hyades*, *Arcturus*, *Oriones*, *Glareae Cocyti* leguntur. Conf. *S. Hier.* in *C. 3. ad Gal.* Sed quis credat sacros JJ. quoad rem ipsam cum *Hom.*, *Pind.*, *Virgil.*, aut *Ovid.* consensisse? Frustra graecarum in s. lit. vocum significatio a profanis petitur, illa ex ipsis S. Scripturis haurienda est, perpendantur tantum vocabl. *πισις*, *σαρξ*, *πνευμα*.

Et

thonem. Si vero juxta Adaemonistas Heroem tantum aut genium ethnicum habuerit, qui, ut fatentur omnes, reipsa nihil sunt & consequenter solum bacchantum instar, *furore*, ut aiunt, *sacro* insanierit; quid obsecro, quantum emolumentum, & quamdiu potuisset ex puellae oestro provenire? Quis non emotae mentis homo oracula petiisset a misera? Certe ex modo agendi paganorum Philippensium adversus Paulum & Silam liquet, quod non tam imperiti rerum aestimatores fuerint. Recte *Cic. de divinat. lib. 2.* nobis pag. 402. habet: *quid vero habet autoritatis furor iste, quem divinum vocatis, ut, quae sapiens non videat, ea videat insanus, & is, qui humanos sensus amisit, divinos adsecutus sit.* An *Act. 19, 10 — 17.* *Spiritu nequam* obsessus dici etiam poterit tantum insanus ac furibundus?

Et quis ad falsam Ethnicorum Dæmonologiam theopneustos Scriptores calamum adcommo-
dasse, sibi persuaserit? Sacra Scriptura fat ostendit, Dæ-
mones esse lapsos Angelos; superva-
cuum igitur videtur, has argutias plu-
ribus refutare. Conf. *S. Chrysost. Hom.*
35. in h. C. tom. 3. edit. Antv.

Ss. lit. Textus Daemonum obfessio-
nem tractantes, permulti de naturalibus
tantum morbis e. g. *phrenesi, epilepsia*
&c. elucidant post *Spinof., Pet. Pompo-*
nat., Jul. C. Vaninum, Tb. Hobbes.,
Bekker, Morgan, & Parvisb. idque
Farmer ex Aeschilo, Euripide, Sopho-
cle & Plauto (hunc in finem ex Genti-
libus omnia corrasit) clare patefcere
cenfet. Hoc autore idem est, esse Dæ-
moniacum, ac ex infania furere, aliove
morbo maniae, & hypochondriae *)
op-

Non
sunt
morbi.

*) Solius hypochondriae Symptomata in repro-
bato Saul deprehendunt, & ex hoc casu atque
sententia *Rambam* contra Daemoniacos Evang.
arguunt. Sed רוח יהוה qui I. Reg. 10,
9. 10. cor Saul immutavit, & hic ab infelici
Rege cessit, aperte opponitur רוח רעה.
Ille *Spiritus Dei* non inane nomen est, aut sola
proprietas, conficta substantia, & cur *Spiritus*
nequam, qui Saul *exagitavit a Domino*, &
perinde ac *Spiritus Dei* ceu potentia operans
de-

oppressum esse. Et hoc *Rich. Mead in Diss. de morbis biblicis* C. 9. de *Daemoniacorum morbis* edit. Lips. 1777. quam certissimum tenet ex iisdem Farmeri principiis, ac omnibus contendit persuadere in cit. *Lib.* latine primum edito, nunc in Germanicum procuso, etsi Auctor in praef. hunc foetum suum nequidem in anglicam linguam unquam transferri voluerit, sed omnino vetuerit. Ex *Lightfoot bor. heb. in Matth.* 17, 15. propugnant, Judaeorum animis eam infedisse sententiam, imo Hebraeos vehementer

describitur, inter commenta relegetur? Melancholia Saul non fuit ipsemet Daemon, sed hic atra ejus bile utebatur, ut pluribus Regem intemperis ac furiis conturbaret, quas Symphonia Davidica nonnihil relevavit, ut v. 23. *Saul refocillaretur, & levius haberet.* Melos ergo non Daemonem expulit, ut per jocum objectant. Conf. *Farmer* pag. 140. sed animum moesti Regis serenavit. Quae supra cit. *Rich. Mead.* C. 3. ex *Celso Lib.* 3. C. 18. & ex usitata Judaeorum opinione de malis geniis morborum graviorum Autoribus &c. congerit ac recoquit, ut solam in Saul fuisse vehementem melancholiam evictum eat, facile exploduntur, utut de certitudine sententiae suae ille adplaudat sibi doctus Archiater. Verum ex hac hist. necdum hucusque liquet, Saul revera fuisse obsessum. Propugnant plerique in Saul miseria, majores Melancholiae, quam diabolo partes esse tribuendas. Male igitur ex casu Saul Adversarii Daemoniacos Evang., ceu naturali morbo adfectos considerant.

hementiores morbos omnes Daemoni adtribuiffe, & Evangelistas ad hasce plebejae linguae normas esse locutos. Verum haec opinio infirmo nimis fundamento conquiescit, ipsa etiam viro- rum citt., qui huic opinioni addicti, autoritas ne minimi valet, quia profa- ni, Theistae, indomita atque acria fue- re ingenia, & in eo maxime adlabora- runt, ut nova systemata, quibus Chri- stianae Religionis concuterent funda- menta, parturirent. Daemoniacorum status vere talis ex Evang. innotescit. De iis ceu reipso obsessis Salvator ac discipuli ejus loquuntur, & sermone tam expresse, qui dubium omne rescin- dat *S. Lucas Medicus*, & in discernen- dis morbis versatus, cujus stylum pro- prium & adcuratum inter Medicos & Philosophos eruditissimi celebrant, iis- dem semper de Daemoniacis verbis uti- tur. Praeterea Evangelistae evidens statuunt discrimen morbos inter & Dae- mones, sanationes & expulsionem. Conf. *Matth. 8, 16. Marc. 1, 32, 34.* Sed locus parall. *Luc. 4, 40. 41.* ad ocu- lum rem demonstrat. *Cum autem sol occidisset, scribit, omnes, qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant il- los ad eum, & ille singulis manus impo- nens curabat eos. Exhibant autem Dae- monia a multis clamantia & dicentia:*
quia

quia tu es filius Dei, & increpans non sinebat ea loqui quia sciebant ipsum esse Christum. Num sinceræ fidei scriptor, medicus rerum gnarus ita exarasset, si nihil, nisi communis morbi curationem transcribere cupiisset? de infirmis e. g. de leprosis dicitur, quod mundati, de paralyticis, quod fuerint sanati, nulli-
bi autem edocemur, quod lepra, paraly-
sis, alivē morbi sint expulsi, exive-
rint, clamaverint, aut quidquam oblo-
cuti sint. Et hoc discrimen languores
inter & Daemones ubivis prosequuntur
Evangelistæ *Matth.* 10, 18. *Marc.* 3,
15. 6, 13. *Luc.* 10, 17. Salvator
cum novissime undecim adparuit, *Marc.*
16, 17. 18. idem adserit discrimen, di-
cens: *in nomine meo Daemonia ejicient...
super aegros manus imponent, & bene ha-
bebunt.* **)

Si

**) *Luc.* 4, 35. Increpavit Jesus Daemonium
immundum dicens: *obmutesce & exi ab eo, &
cum projecisset illum Daemonium in medium,
exiit ab illo, nihilque illi nocuit, & factus est
pavor in omnibus, & colloquebantur ad invi-
cem, dicentes: quod est hoc verbum, quia in
potestate & virtute imperat immundis spiritibus,
ut exeant?* Qualis hæc narratio, quæ phra-
seologia, profano scriptore indigna, si soli
infirmi opem tulit, spiritum vero nullum
expulit? Cum *Joann.* 8, 48. Judæi blasphē-
mi Jesum Daemonium habere, & *Matth.* 12,

Si ad tantam Evangelicae Historiae lucem suspicari adhuc licet, rem tantum esse de pervicaci morbo, aut tetro melancholiae humore, pariter fas erit, ut quidem multi hodie procaces agunt, apertissima S. Script. prodigia in rerum naturalium referre censum. Sic e. g. Hebraei in aestu maris arentem tantum alveum pertransierunt. Josue insignem tantum de hostibus retulit victoriam, statio vero (quaecunque talis) est auxesis solum hebraicae poeseos. Lazarus non

24. Jesum Daemones ejicere in Beelzebub insimularent, Salvator quidem invictae accusationem confutat; verum annon facilius & pronius dedisset responsum, *nullam dari ob-
sessionem, ac Daemoniacum esse*, tantum falsissimam imperitae plebis esse opinionem. Sed expulsionem Daemonum fatetur, & ineptas tantum Phariseorum criminationes tam rationi, quam conscientiae suae dictamini adversantes profligat. Num, edicite! tot argumenta protulisset Salvator pro re vindicanda, quae ne fundamenti minimum in veritate & rerum natura habuerat? Num Missionis divinae veritatem ex re nihili, ex ficta Chymaera demonstrasset, an verae Daemonum expulsionis allegasset argumentum? si *Daemon* ex sola plebeculae opinione, ex fatuo tantum insomnio exstitisset, & obsedisset. An Jesus propugnare voluisset, aut potuisset errantis phantasiae ludibrium, & tamen toties dicere, quod Spiritu Dei Daemonia ejiceret. Daemones quidem expulsi ita potuissent loqui, non vero ille, qui *Joann. 14, 6. via, veritas & vita est.*

non refurrexit, fed tantum a fymptoma-
tis apoplexiae convaluit. Coeci, clau-
di, muti &c. in Evang. fanati, falutari
tantum J. Chrifti doctrina imbuti funt:
ex mente *Woolfton*. His indignis, ac
detortis modis Hiftoriae a Scriptoribus
facris confignatae exponuntur, & mi-
rum adhuc videtur, quod pyrrhonifmus
& effrenis fentiendi licentia hodie tot
ftatus pervagetur. Heu! quam multi,
modicum fapientes, pro arbitrato, ad
praejudicia fua S. Script. fenfus expli-
cant, & auguftiffima Religionis myfteria
his inauditis interpretationibus incru-
ftata, ad obvia & communia torquent
& rapiunt.

E. g.
Epile-
pfiae.

Epilepfiae cafum ex Evang. propo-
nunt, ut obfessionem in morbo gravio-
re repositam oftendant. *) Perpenda-
mus, annon haec infirmitas a caufis cer-
tis fuperioribus fit profecta. Cum Je-
fus difcipulorum triadem in monte, glo-
riae fuae fpectaculo pafceret, parens
quidam filium fuum *epilepticum, lunati-*
cum,

*) Ex Textu Arab. rem fe confeciffe, perfuafi
funt: conf. *Farm* pag. 97. hic eft: *Do-*
mine! miferere filio meo, quia ipfe vexatur
valde in principiis lunationum, fed fequentia
Evangeliftae, Jefu, & difcipulorum in con-
textu effata etiam perpendantur.

cum, Discipulis proposuit. Conf. *Matth.* 17. *Marc.* 9. *Luc.* 9. Sed hi curare eum nequiverunt. Tres citt. Evangelistae morbum hunc *Daemonio*, *spiritui immundo*, *surdo* & *muto* adscripserunt, non obscuro adsignato discrimine inter adfectiones immundi spiritus ceu personae operantis, atque Daemoniaci patientis. Jesus duplici actione misero jam ab infantia puero succurrit, *Marc.* 9, 25. increpante Jesu, Daemon multum discerpens eum *exiit ab eo*, & factus est sicut mortuus, v. 26. Jesus tenens manum ejus elevavit eum & surrexit. Certe haec de expulso Daemonne gesta virtutem, Deique magnalia plus depraedicant, quam epilepsiae solius curatio. Si Spiritus immundus hic abfuerat, qui exire & reverti potuit, plenum doli hoc pronunciatum fuit, Salvatore Jesu indignum. Postea dum Discipuli ex Jesu quaerebant secreto, quare ejicere Daemonem non potuerint, respondit: *propter incredulitatem vestram... hoc autem genus non ejicitur, nisi per orationem & jejunium*. Docebat sc. divinus Magister, fidem praecipue cum oratione & jejunio conjunctam requiri in iis, qui miraculorum dona & gratias optant consequi. Conf. *Matth.* 21, 21. 22. *Jac.* 5, 15. Jocatur ille Adaemonista, qui pro vocabl. *per oratio-*

tionem & jejunium legendum statuit: *per iuge jejunium*. Quis enim hoc pharmaco unquam violento medebitur morbo? Et quidem epilepticus ex hoc praescripto sepulchro, quam sanitati erit propior.

Aut
Phre-
neseos,

Alterum de *Phreneticis* duobus *Matth.* 8, 28. casum proferunt. Ss. *Marc.* 5, 2. & *Luc.* 8, 27. unum tantum virum memorant, forsan, quia hujus obsessio jam diuturna, & singularis ac nota omnibus, cui alter ab aliquo tempore se conjunxit, non ita, ut alter furens. Conf. *S. Aug. de consensu Evangelistarum Lib. 2. S. Marc.* cit. cap. a v. 2. describit, quomodo ex monumentis indomitus profiliverit, compedes, catenas & vestes diruperit, clamarit, lapidibus se conciderit, ac insuperabili robore cunctis restiterit, ad primum vero Jesu occursum & visum eminus adcurrerit. Verum unde contigit, ut vir phreneticus, ab hominum societate tam diu sejunctus &c. subito mitesceret, & Jesu genibus advolutus, tam praeclara de Jesu C. persona & charactere testimonia, quae tum paucissimis explorata, perhiberet. Daemonia clamabant: *Jesu Fili Dei! venisti hic ante tempus torquere nos *)* Conf. *Matth.* cit. c. v. 29.

*) Si Daemoniaci mere fuerint phrenetici, ac lunatici, quomodo *Adaemonistae* factum esse

29. & rogabant *Luc. cit. C. v. 31. ne imperaret illis, ut in abyssum irent.* Verba haec a solis spiritibus malis, non ab ore furentium hominum profluere possunt; nam

dicent, ut illi citius ac melius Messiae characteres & officia pernoscerent, quam populus, ac ipsimet discipuli? Fama quidem doctrinae & miraculorum ubivis celebrabatur, sed non nisi *magnus Propheta* reputatus est. Conf. *Matth. 13, 14.* & postquam Simon Petrus dixit: *Tu es Christus Filius Dei vivi*, respondit Jesus: *Beatus es Simon Bar Jona! quia caro & sanguis non revelavit tibi; sed Pater meus, qui in coelis est.* Verum vix incepto praedicationis munere *Marc. I, 23. 24.* Jesus a Spiritu immundo jam dictus est: *Sanctus Dei Luc. 4, 41. Filius Dei & Christus.* Impossibile igitur fuit, mere phreneticos & insanos fuisse, qui tam sublimem notitiae gradum adepti sunt; at enim hanc explorare potuere substantiae tam perspicaces, tamque capaces, lapsi Angeli. Hi sunt, quibus filere toties praecepit, ne veritatis manifestatio intempestiva malitiam, hostiumque exacueret livorem & furorem, quo prius trucidaretur, quam veniret hora ejus, & officia Messiae expleffet omnia. Multis quidem ambiguum videtur, quomodo Jesus tam hic perspicue a Daemonibus fuerit agnitus, quem tamen diabolus in tentatione necdum satis agnovit; sed sagacissimus ille spiritus, si tum adhuc dubitavit, nunc clariorem habere potuit notitiam; nam devictis Satanae tentationibus Angeli Domino ministrarunt, & mox divina effata ac prodigia, hunc Filium Dei esse, sat osten-

nam futurum Daemonum statum & poenas indicant, phrenetico autem nullo modo competunt, sicut nec reliqua de Christo J. effata ac elogia insanientis pos-

derunt. Expensis igitur cunctis, praesertim a femine mulieris caput serpentis contritum aliquando iri, non potuit non intelligere, promissum שִׁילָה adventasse. Conf. S. Hier. Tom. 6. edit. Col. pag. 12. Joann. 10, 20. Matth. 11, 48. Joann. 8, 48. & 52. Judaei Jesum & Joannem Daemoniacos vocasse leguntur. Nulla certe capitalior blasphemia, qua, inquit S. Hier. ep. 149. ad Marcel. pag. 347. edit. Col. videntes in virtutibus Deum, Beelzebub calumniantur in factis. Quidquid vero ideae Judaeis de Daemoniacis infederit, nihil ex citt. locis probatur de morbo dementiae, quae ubique ceu effectus a causa distinguitur. Judaei inferebant, Daemonem esse doctrinae & Christi operum autorem, a quo etiam Salvator didicisset, quod Hebraei vitae Jesu insidiarentur. Praecipue quod iisdem quoque impropere, quod illi non essent a Deo, seque dixerit, Patre Abraham superiorem: Jesum scil. Religionis judaeicae contemptorem lapidatione dignum, dixere, non vero ex amentia furere, quae profecto id poenae non meretur. Et quale illud Phariseorum fuisset argumentum? Insanit: ergo insanos homines, aliosque morbos curat, hoc potius erat: autore Daemone loquitur & operatur. Marc. 3, 20. tantus ad Jesum concursus fuit, ut nec ipse, nec Apostoli cibum capere possent. v. 21. subditur: & cum audissent sui, exierunt tenere eum, dicebant enim, quoniam in fu-

possunt phantasiae occurrere. Deinde
 Jesus nomen interrogat: respondit: *Le-
 gio*, subdit Evangelista: *quia introierunt
 Dae-*

furorem versus est. Eruditi Interpretes ex
 graec. & arab. deducunt, Salvatorem animi
 defectum, sive cordis deliquium passum esse,
 tum ex inedia, tum ex circumstantis aeris red-
 dit tepore, a nimio hominum confluxu; sed me-
 lius *Vulgat.*, cui *Syriaca, Pers. & Arab.* con-
 sentit, hunc locum reddit. Cognati scil.
 Jesu, comperto, illum discipulos adlegere,
 turbas ad illum confluere, insolita docere,
 & operari, Phariseos & Scribas ex invidia
 ejus perniciem meditari, exierunt, ut eum
 domum abducerent, id sibi juris legibus aut
 consuetudine convenire arbitrati, dicebant,
 illum esse mentis impotem, sive id crederent,
 sive simularent, ne quid sibi, aut illi periculi
 a Phariseis, Herodianis &c. crearetur. Hoc
 autem effatum non est necesse, ut ad omnes
 cognatos, & virginem matrem referatur,
 satis est, unum hoc dixisse, ut id tribuatur
 omnibus per figuram *Syllepsis* in Ss. literis fre-
 quentem. Demum *Joann. Baptistam* Dae-
 monium habere dixerunt, quia poenitentiae
 praeco ad plangenda peccata, moresque po-
 puli emendandos, sua vitae austeritate com-
 movere voluit. Nec manducavit, nec bibit
 communi hominum more, siquidem locustae &
 mel silvestre illi cibus erant, & aqua potus.
 Dixerunt ergo Pharisei: *Daemonium habet*,
 cujus virtute castigatam illam & extra homi-
 num commercia inter feras duram vitae ra-
 tionem ferre potest. Solent enim Daemonia-
 ci, intemperiiis suis acti, absurdis uti cibis,
 & aliquando multo tempore nihil manducare
 & bibere, vivere inter squallores &c.

Daemonia multa in eum: ponitur hic numerus determinatus pro indeterminato, sicut. *Luc.* 8, 2. *Matth.* 12, 45. certum enimvero est, quod hominem turba Daemonum possit obsidere, cui veritati Ethnici quodammodo consensere; nam apud *Plaut. Amphit. Act* 2. *Scena* 2. *edit. Ald.* fol. 14. legitur: nam haec quidem aedepol *larvarum plena sunt*. Fortasse etiam mendax spiritus numerum majorem e mentitus fuit. Jam vero, quis unquam audivit, legit aut scribere potuit, plures phreneses, septem, aut legionem phreneseon in homine grassari? Maligni spiritus pro genio suo jacturis & hominum dispendiis oblectantur, unde Jesum obsecrabant, ne iisdem finibus exulare compellerentur, sed gregem porcorum prope montes depascentium intrare liceret Conf. *S. Chrysost. Hom.* 29. in h. l. Jesus id permittit, & prope duo millia ex rupe praecipiti casu in mare delapsa, suffocabantur. **)

Haec

**) Nihil lepidius, & deridiculo hominum dignius, quam recens excogitatae commentationes, quibus Philosophi tot porcorum in mari interitum explicant. Incredibile, quantum se crucient, & quousque philosophentur. *Sykes & Lardner* opinantur, quod uterque phreneticus tot porcos vehementer territarint, itaque attonitos in abyssum maris disjecerint.

Cen.

Haec potentiam & nequitiam immundorum spirituum abunde ostendunt. Scilicet petiere hunc ingressum, ne cogerentur redire in infernum, adempta omni homines tentandi & torquendi facultate, sed ita, ut, dum hominum corporibus obesse non amplius poterant, saltem bonis eorum & pecoribus dispendia adferrent, & hac ratione populi indignationem in Christum concitarent, & ejus doctrinae ibi praedicandae remoras ponerent, quod patet eventu. Si vero praeter phrenesin, aliudve morbi genus intercesserit nihil, qua ratione
fin-

Consensum praebent iis *Tellers Wörterbuch des N. T. zur Erklärung der christl. Lehre, Verbo: besessen, & Linding. pag. 153.* aiens: *hi Daemones, seu Daemoniaci ipsi, Christo, utpote Judaeo gratiam quandam facturum, venia impetrata, porcos sive fustibus prebensis, sive manibus passis, & incondito clamore ad mare vicinum Galilaeae magno motu adegerunt, ut totus grex praeceps voraginibus profundis submergeretur. pag. 186.* per ironiam adjicit: *Daemones nunc fere submersi adparent rari nantes in gurgite vasto.* Verum hoc philosophandi genus *Hugoni Farmer* non probatur, sed pag 239. sumta paritate de lepra *Naaman* in *Giezi* translata, putat, quod Daemoniacorum curata phrenesis actutum porcos male adfecerit, ita volente Jesu, & sic furibundae bestiae in mari perierint. Hunc in modum contra Evangelica dicta nugari, tantis Philosophis placet.

singulares agentium & loquentium personarum proprietates, maniae adtribui poterunt? quomodo Jesus cum morbo sermones contulit, & infirmitas illa tam ardentem expetiit, diutius regionem illam incolere, ejusque incolas adversis casibus involvere, & Evangelii praedicationem impedire? jussis respondere ac obsequi, obtestari, corpora deserre, propriam tamen servare substantiam, universum porcorum gregem occupare, & haec pecora, abactu tam molesta, subito cogere impetu, ut ex caute in mare proruant, haec inquam si gesta & dicta Daemonum sunt, tunc narratio historica ex mente bene sana confecta est, ac concinne sibi cohaeret; si vero de infaniae morbo sint intelligenda, narratio, quanta quanta, falsa est, ementita, de tricis & apinis confarcinata, quam quilibet aequus rerum arbiter erubescit, ac abhorret, & nonnisi blasphemus inspirato Scriptori obtrudit. Haec si animo perpendissent impius Woolston, & ejus Affleckae, non committerent, ut Evangelicum Textum tam inficetis fannis, improbisque fatyris profcinderent. Impii quidem & carnales hoc Jesu C., qui bene omnia fecit, & tot bonis homines hucusque cumulavit, factum culpant, ex quo tamen ejusdem virtus & providentia mirifice resplendet.

Cer-

Certe alia Dei, alia hominum sunt iudicia. SS. PP. & sapientes Viri plurimas adtulere rationes. Dicunt, hoc casu palam esse factum, homines illos vere fuisse obseffos, & sic Sadducaeos Daemonum, qui tanto erant numero, existentiam potuisse edoceri. Intellectu proclive habetur, si haec in porcos, quid agerent Daemonia in homines, si permetteret Deus? Conf. cit. S. *Chrysoft.* Castigata fuit Gerasenorum avaritia & temporalium bonorum cupiditas. Servator declaravit se absolutum rerum universarum Dominum, & simul docuit, hominis salutem bonis terrenis antefarendam esse. Tandem hoc casu longe lateque inclaruit Christi potentia & gloria, quam etiam inviti debebant annuntiare & propagare. Et quid? Si nullam arguere causam possemus? cur ingens hoc damnum incolis permiserit inferri, num eapropter hoc Servatoris factum oporteret traduci? Totam hanc historiam Evang. Rousseau sibilis explo-
dit *troisieme lettre ecrite de la Montagne.* Quaecunque vero profert, inanes sunt offuciae, philosopho indignae, nec merentur refutationem. Profecto ob impiorum cavillos, & praejudicia, revelatae veritati non est renunciandum.

Jesus
& Apo-
stoli
non ad
mores
& ple-
be jam
dicens
di nor-
mam se
con-
forma-
runt.

Interea Adversarii ad ravim cla-
mant, Salvatorem hanc de Daemoniacis
dialectum ex Judaeorum moribus, ex
patriae suae conceptu & lingua retinui-
se, quia, inquiunt, missus non est, ne-
que Hagiographis ea injecta fuit inten-
tio, ut artis Medicae, Astronomiae,
alteriusque scientiae profanae emenda-
rent errores, quae ex sacra & profana
historia persuadere moliuntur. Haec
autem dicta permultum inter se discre-
pant, & altiore merentur indaginem.
An hoc illudve systema astronomicum
&c. vero accedat propius, perinde va-
let, nullum est, quod in Religionem
& populi influat mores: Aut terra, aut
sol stet, semper eodem in stadio curren-
dum omnibus nobis est, ut capiamus
bravium. Errores autem de Diabolo,
Daemoniis &c. (adtentata Evangelica
Historia) in fidem ipsam, moresque
nostros possunt influere, opplendo ho-
minum animos opinionibus inanibus,
terrulamentis, & superstitione, per-
vertendo intellectum & voluntatem.
Quinimo talis modi errores temporalis
& perennis miseriae infausti fontes es-
se queunt. Meminerint Adaemonistae,
quoties ex hac de Daemoniacis opinio-
ne Manichaeismum profluxisse dictita-
rint. Et certe, si tot, tamque clara in
hunc diem de Daemoniis Evangelica
te-

testimonia necessario, ut jactant id genus Philosophi, alium sustinere sensum coguntur; quoties alibi de vero sensu non dubitandum? quid de toto ferme Evangelio sentiendum erit? Nec vere, nec in conscientia secure, vires, potentiamque Daemonibus licet tribuere, quibus tamen carent, nec eas, quibus valent, teste S. Scriptura, iisdem fas est abjudicare, quid horum sit periculosius, dictu oppido difficile est. Siquidem

1. Joann. 3, 8. in hoc adparuit Dei Filius, ut dissolvat opera diaboli, sed operibus illius ampla accessio facta esset, si nullam unquam operandi potestatem habuisset; & hoc non obitante potentiam in animam, corpusque operandi, & hoc obsidendi, Ss. paginae utriusque foederis adscripsissent illi. Annon propius, & ut ita dicam, facilius fuisset divinae omnipotentiae, sapientiae ac clementiae, erroneam hanc opinionem hominum animis eximere, ac prorsus subvertere, quam Daemonia expellere. Si vero tum temporis, ut fingunt, has praeconcepcas vulgi opiniones amoliri, vis nulla potuit, nec etiam oportuit, certe postea aut Salvator ipse, aut Spiritus Veritatis veram lucem discipulis suis, totique mundo accendisset; sed enimvero hanc de Daemonibus sententiam fat superque Ser-

va-

vator stabilitum ivit *Matth. 10, 1. Luc. 10, 17. 18. 19. 20.* tantum abfuit, ut traditae doctrinae suae aut derogaret quidquam, aut discipulos secus erudiret. *In hoc (v. 20)* aiebat, reversis cum gaudio discipulis, *nolite gaudere, quia Spiritus vobis subjiciuntur; gaudete autem, quod nomina vestra scripta sint in coelis.* Quis totius sermonis hujus sensus, quae hermenia, si sola *epilepsia*, *phrenesis* sola ablata est? quomodo curatio morbi *comitialis* dici potest lapsus *Satanae de coelo*, *sicut fulgur*? quo sensu infirmitatum corporalium sanatio *subjectio Daemoniorum & Spirituum* atque triumphus de omni *virtute inimici* appellabitur? Annon morbi e. g. *phreneseos* &c. alia exprimi ratione potuerunt? num solum his indoctae plebis vocibus, ex falsa Philosophia ortis, quae quidem juxta Adversarios tot erroneas hucusque ingenerarunt opiniones? Forsan timuit Christus a consueto dicendi genere recedere, Evangelicae doctrinae gratia? ne minime! scimus, quod divinus Magister *recte dixerit, & docuerit, & non acceperit personam Luc. 20, 21. *)*

Por-

*) Dum J. Christus *Joan. 8, 44.* expressis verbis, serio, ac tanta emphasi Judaeis dicit, illos
ex

Porro de Daemonum exsistentia ac operationibus ipsos inter Judaeos haud convenit, hos Pharisei enim adfirmabant, Sadducaei negabant. Cum vero Christus potissimum Phariseos & plerumque impugnarit, annon etiam erroneam illorum de Daemoniis opinionem confutasset, & dedocuiisset? Adversarii superstitionis illos & ignorantiae damnant, qui Evang. historiae Daemoniacos admittunt, quinimo immortale praestitisse

ex patre diabolo esse, & hunc homicidam ab initio, in veritate non stetisse, ac I. *Joan.* 3, 8. scriptum est, illum qui facit peccatum ex diabolo esse, quoniam ab initio diabolus peccat; quis non evidenter cernit, Servatorem veram, & ut inquiunt, positivam de diabolo notitiam impertiri, non Judaeis solum, sed omnibus retro posteris? At vero si diabolus non exsistit, si ejus operatio prorsus e mentita, si sermo Jesu ad tropos judaicos reduceudus est; quoties h. loc. sibi Christus (ad praejudicia vulgi differens ac praedicans) non contradixit, quot inutiles tautologias non cumulavit? An aeterna Patris Sapiencia erudire populum voluit, *Nonens* ab initio libera operatione peccasse, *Nonenti* Judaeos esse similes &c.? Num S. Joannes cit. loc. postea non cum Judaeis, sed fidelibus tractans, prosequitur loqui ex praeconceptis falsisque Judaeorum & gentilium ideis? Quam inefficax hoc modo Christi, Joannis & reliquorum Apostolorum fuit concio & paraenesis?

se officium putant, si haec praejudicia hominum, hos errores possent abolere. Siquidem vero Christus hos a mundo errores, quos non adprobavit, sed (ceu opinionem adiaphoram) retineri tantum & tolerari voluit, sicut arbitrantur, noluerit femovere, etiam illos a nobis hoc aevo tolli, parvi intererit. Sed enim Apostoli & Evangelistae de vera expulsione loquuntur, hoc fieri crediderunt illorum discipuli; an ergo omnes hi ignari, superstitiosi ac impostores? Quis crediderit Ecclesiae nascentis hostes Sadducaeos, Epicureos, Libertinos ad hoc filuisse? Ethnici ipsi sint iudices, qui non abnuerunt, Daemones a Christianis expelli, sed tantum propugnarunt, hos etiam expelli a viris paganismi celebrioribus.

Numerus ob-
fessorum
aevo
Christi.

Quaerunt Adversarii, quo fato acciderit, ut Daemoniaci Christi aetate & primitivis aerae Christianae foeculis, quam postea, essent numerosiores. Dicendum est: etsi hae, ut contendunt, aegritudines illi aetati fuissent peculiares, Evangelicae tamen historiae veritas nequaquam labefactatur. Nunquid certa morborum naturalium genera uni annorum periodo fatalia fuerunt, & epidemica, & postea remiserunt prorsus, novis in vices & inauditis ingruen-
ti.

tibus morbis? Abstinemus, hic falcem in alienam messem mittere: exempla certe non una suppetunt. Verum jam ante natum Christum de Daemoniacis tam inter Gentiles, quam Judaeos scriptum est, licet frequentior deinceps fiat de iis mentio: Idque ex eo contigerit, quod aevo Christiano Daemonum existentia & operatio coeperit amplius cognosci. Vixere Apostoli, & horum Spiritu ac facultate, *Spiritus probandi*, praediti viri, Patres & Ecclesiae doctores: hi donis ac gratiis fuere impertiti, Daemoniorum nequitiam patefaciendi, iisque expulsis sanitatem instaurandi: & horum relictæ monumenta hac de veritate nos reddunt certiores. *) Accedit

*) S. Cypr. de Idolor. vanit. scribit edit. Paris. pag. 289. Hi (Daemones) adjurati per Deum verum a nobis statim cedunt, & fatentur, de obsessis corporibus exire coguntur. Videas illos nostra voce & operatione majestatis occultae flagris caedi, igne torreri, incremento paenae propagantis extendi, ejulare, gemere, deprecari... vel exsiliunt statim, vel evanescent gradatim, prout fides patientis adjuvat, aut gratia curantis. Haec S. Cypr. dicta Semlero vehementer displicent; nam comment. de Daemon. Not. 30 adnotat: Cypriani inveni primam illam truculentam phrasin: de obsessorum corporibus ejiciuntur. Verum longe plura in Semlero tam Catholicis, quam Protestantibus jure merito displicent. Tertull. ad Scapulam edit.

dit altera ratio non spernenda; nam sub adventum Christi Daemones potiorrem sibi persuasere causam, omni qua potuere malitia & potentia Regno Dei erigendo resistendi. Permiserit etiam Deus omnem admoveri machinam diabolicam, ut excelsior virtus resplenderet *Unigeniti Filii, quem misit Pater Salvatorem mundi* I. Joann. 4. & sic ex clade Daemonum, qui absque sublimiore permisso nequidem porcum immigrare
va-

edit. Commel. pag. 88. inquit: Daemones non tantum respuimus, verum & revincimus, & quotidie traducimus, & de hominibus expellimus, sicut plurimis notum est. vid. etiam apol. C. 22. S. Athan. de Incarn. Verb. Dei edit. Colon. pag. 23. & S. Hier. Tom. 2. edit. Colon. pag. 160. advers. Vigilant. docent, quomodo Daemones ad sepulchra Martyrum torqueantur, & S. Chrys. cit. edit. Tom. 5. pag. 309. testatum facit, quod Daemones fugentur ad Ss. Martyrum cineres. Hi testes integerrimi sunt, expertes praeconceptarum opinionum, quae permultos hodie misere abripiunt. Viri tam sancti & docti in optimum finem scripserunt, pleni Religionis & Charitatis, absque fuce simulationis scripserunt. Remoti prorsus fuere ab omni ea vanitate, omnia sciendi, omnia disputandi, in quam hodierni pruriunt Scioli, persaepe solidae cujusvis eruditionis inanes. Ss. Patres sacras literas diligentissime rimari, deliciis omnibus gestiverunt, & quis ambiget, illorum oculos non esse revelatos, ut considerarent mirabilia de Lege Dei?

valebant, uberior Christo, & discipulis adcrefceret autoritas. Id quod colligitur *Marc.* 1, 27. *Matth.* 9, 33. & 12, 22. 23. Alii alias praebeant rationes. Judaei, aiunt, tum vitae erant perditae ac profligatissimae, ita ut Christus ipse *Joann.* 8, 44. improperearet illis: *vos ex Patre diabolo estis*; cum igitur diabolus tot Judaeorum animis imperitarit, justo Dei judicio etiam in corpora penetravit. Sadducaeorum secta, sicut & apud Gentiles Epicureismus, Atheismus, modum excefferant omnem: horum errores tragica Energumenum exempla poterant refellere ac corrigere. Interea vehementer errant, & Evangelicae historiae veritatem dolose suffodiunt, qui Daemoniacorum numerum tempore Christi adaugent nimium.

APPROBATIO ORDINARII.

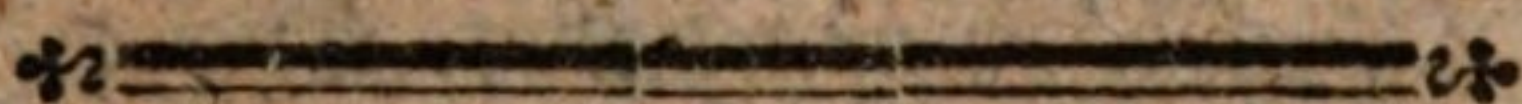
Praesens Differtatio nihil continet fidei contrarium,
quin potius genuinum Sacrae Scripturae sensum illu-
strat & contra malevolas pseudocriticorum expositio-
nes defendit: unde lucem publicam meretur: ita
sentit

P. CONRADUS EBERTH,
Librorum Censor.

IN

IN
SELECTOS QUOSDAM
V. AC N. FOEDERIS TEXTUS.

I.

IN GENESIS 3, 1 — 6.

*Biblica historia de seductis ac lapsis protopla-
stis a Mose descripta, non est allegoria ex
palato Orientalis ingenii: *) Expositio ad li-
teram **) divinis attributis nec repugnat, nec
inconveniens quidquam &c. infert. ***)*

*) Haec narratio illa, quam improbe Mid-
dleton, Helmond, Beverland impetunt
cum innumeris Bibliomachis. — Qui non-
nihil temperatius scribunt, Mosen existi-
mant ad hieroglyphica Aegyptiorum respe-
xisse, qui de industria sermones suos typis
ac emblematis obvelarunt, ne a quovis in-
telligerentur; verum Mosis (Historiogra-
phi) scopus fuerat, rem summi momenti
de creatione mundi, de statu primigenio,
lapsu generis humani, ac consecuta perni-
cie, omnes utut simplices, rudes, ipsasque
etiam soboles docere. Mosis stylus & cha-
racter omnes candidae sinceritatis notas
prae se fert. Quid vero de eo dicendum

*

fo-

=

foret, si hanc veritatem, quam pernosse hominum omnium refert, allegoriae fuco involutam obscurasset? & qua de causa obscurasset? Nonne Hagiographus c. 4, I. scribit: והאדם ידע חוה אשתו: quo fundamento eruent, Orientalium communem hunc scribendi morem fuisse? cur vero alibi Moses stylo plano, & dilucido utitur? Certe apud *Euseb. de praeparat. Evang.* lib. I. c. 6. edit. Basil. pag. 26. *Sanchuniathon* a Moisaico aevo longe serius vivens, junioribus allegoricum, tropologicum & obscurum dicendi genus adtribuit, haec verba sunt: *Juniores sacrarum rerum interpretes, res gestas repellentes, fabulas, fabularumque allegorias excogitarunt, quas rebus naturalibus imponentes, mysteria cum tanta obscuritate induxerunt, ut nemo facile veritatem possit perspicere.*

**) Ad literam intelligunt *S. Paul.* 2. *Cor.* 2, 3. *1. Tim.* 2, 14. *Apoc.* 12, 9. 20, 2. hoc loc. *Satanas Draco & serpens antiquus* dicitur: consequitur, dictionis hujus veritatem ex hac historia esse capiendam, quomodo tandem cunque diabolus per הנחש Evam deceperit. Et dum cit. loc. *Adam non est seductus, mulier autem seducta in praevicatione fuit*, concludit Apostolus, subjectionem, silentium, disciplinam decere muliebre sexum. Hunc lapsum ad lit. semper agnovit prisca Judaeorum Ecclesia
Ec.

≡

Eccles. 17, 5. 6. & 25, 32. Veritatem istam testatam faciunt crebriores Gentilium, & Ophitarum idololatriae, quae cum serpentibus perpetratae, totidem monumenta sunt primae per serpentem seductionis, quibus omnibus Satanas miserum adhuc hominem voluit ludificare. *R. Maimonides*, licet ad tropicam explicationem abstractus, notat, *Adae, Evae, arboris, serpentis* historiam apud Indos aevo suo fuisse perspectam; imo remotissimis paganis & idololatriis adhucdum notam esse, viri docti testantur. Ferunt etiam in vetustissimis Graecorum mysteriis adclamatum: *εὐα*, ac simul monstratum esse serpentem.... Moses quidem expressam de diabolo mentionem non fecit, gravibus de causis, quibus commotus nec spiritus aut genios commemorat. Hunc loc. *S. August.* Lib. 14. *de Civit. C.* 11. *edit. Antv.* mirifice illustrat.

***) Divinae sapientiae, bonitati & iustitiae non reclamatur, ut cum multis Antimosaicis putat Bolingbrocke. Deus utique praevidit, sed iustis de causis hunc lapsum permisit, propterea tamen non fuit necessarius, nec poena iusto acerbior; imo plus innotuit per dispensationem sacramenti absconditi a saeculis multiformis sapientia Dei & clementia Conf. *Eph.* 3, 9, 10. Et quid in toto mundo adeo verum ac serium est reperire, quod per ludicram detorsionem non pos-

===

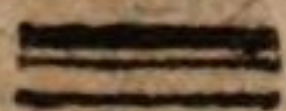
possit ad risum & jocum inverti? Mirum igitur non habetur, quod incredulis haec nostra calamitatum historia fabulae speciem praeferebat.

II.

IN EXOD. 3, 2.

Luculentus Ss. lit. utriusque foederis sensus ostendit, illum, qui Patriarchis saepe, & Mosi praecipue, in ardente rubo adparuit, ac Israelitas a servitute Aegypti in libertatem Chanaanitidos adseruit יהוה ipsum, Gen. 48, 16 מלאך הגואל Job. 33, 23. מלאך מליץ Is. 63, 9. Conf. Exod. 23, 20. 21. non vero מלאך tantum creatum fuisse. *) Omnipotentem hunc Salvatorem agnovit Moses cum universa omni tempore Synagoga. Celebrarunt Aegyptii, Scriptores Judaei & Gentiles. **) Hic יהוה Dei Filius fuit, MAGNI CONSILII ET TESTAMENTI ANGELUS, Incarnationi praeludens, per quem Deus omnia fecit, conservat & gubernat. ***) Huic sententiae SS. PP. & Ecclesiae Doctores, contra Arianos depraeliantes, constans suffragium ferunt, & ipsa consentit Ecclesia. ****)

*) Amplius trecenties in sola Exodo יהוה legitur: Ipse מלאך de se Exod. 20, 2. prae-
di-

dicat : אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ : *ego sum Dominus Deus tuus.* Quomodo incommutabile hoc nomen soli Deo, juxta fidem, proprium & singulare, *Exod.* 3, 15. *Isa.* 42, 8. hic incommutabilis Divinitatis character creaturae potest convenire? An toties in alieno significato, *repraesentative* tantum, nullibi proprie, Angelo, adsumto corpore, ut aiunt, vices gerenti tribuitur, & quidem nullo adjecto indicio, ex quo colligi queat, nomen illud tantum de creatura intelligendum? Quis unquam Propheta, Hagiographus, Legatus dixit? *Ego Dominus, ego Caesar, Rex* &c.! Si in Patriarcharum historia sub Esau nomine Jacob &c., aut in Libro Tobiae nomine Gabrielis tractasset Raphael, ita, ut unus personam alterius sustineret, quis haec vel in profano Scriptore probaret, cum tamen major inter homines convenientia, major inter Angelos similitudo, quam Deum inter & creaturam? — Ex sententia contraria, quae *Angelum creatum* propugnat, *Socinianus* obloquitur, Verbum non reipso incarnatum esse, sed sicut in V. T., ita & hoc in mysterio Angelum Dei vices supplere, sic, ut intelligatur *Filius Dei* non reipso, sed *repraesentative, adoptive, denominative*, scil. creatura perfectissima ac pene singularis, Dei autoritate agens. Praestat igitur Ss. Script. obvium sensum sequi, & Ss. PP. argumentis contra veteres Arianos suam relin.

===

linquere efficaciam. Conf. *Exod.* 3. 4. 6. 20. 23. Decretorios hos textus olim vafferimi Ariani e. g. *Euseb. Caesar.* cernentes, fatebantur, ipsum Deum (Patrem) adparuisse., sed Personam Filii fuisse, Patres invicte commonstrarunt. Nonne haec doctrina ad refutandos Socinianos & varios Theistas, atque ad gloriam Divinitatis Verbi tuendam aptior, praeferenda est? Et quam eximie relucet Verbi divini erga homines bonitas, ex qua jam ante Incarnationem in terris visus est, & cum hominibus conversatus? & quidem tanta cum majestate, ac signis, tam evidentibus praesentiae divinae characteribus, ut populus pene oppressus a gloria Dei clamaret ad Moysen *Exod.* 20, 19. *non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.*

**) Perpendatur tantum *Exod.* 15. epinicion Moysis : *אֲשִׁירָה לַיהוָה*, ubi non angelica creatura, sed Deus ipse tanquam Redemptor & Salvator celebratur. Certe tot prodigiorum ac benefactorum causa immediata Angelus aequè violenter diceretur, atque Aaron C. 14, 21. loco & nomine Moysis manum super mare extendisse. Illa postea miracula *Josue* 4, 23. *David. Psal.* heb. 77, 17 — 21. *Judith* 5, 12. *Isa.* 63., 11. *Habac.* 3, 8. *Esd.* 9, 11. *Sap.* 19, 7 — 9: imo Christiana Ecclesia *Act.* 7, 36. *Heb.* 11, 29. reolvere. Caeterum Conf.

≡

Joseph. Antiq. L. 2. C. 16. Phil. Lib. 1. & 3. de Mose. & apud Euseb. praepar. Evang. L. 9. C. 28. Ezechielum Poetam & C. 17. Artapan. Etiam divini hujus beneficii mentionem transcripserunt Diod. sic. Strabo, Trog. Pom., Polaemon, Ptolom. Mendesius.

***) Conf. *Joann. 1, 3. 18. 5, 36. 37. Matth. 11, 27. Act 17, 25, 31. Eph. 1, 22. 23. Gal. 3, 19. Coloss. 1, 16. 1. Tim. 3, 15.* Sicut Filius Dei conditor, conservator, & gubernator est, ita etiam sponsus Ecclesiae suae ab initio constitutus est, quare directorem etiam & Legislatorem (immediatum) fuisse non ambigitur. Haec constans & unanimis SS. PP. ex Script. est sententia, praecipue Ss. *Iren., Hilar., Ambros.* Hic S. Doctor in 1. Cor. 10, 9. *neque tentemus Christum sicut quidam eorum tentaverunt, & a serpentibus perierunt, inquit: Christum tentasse dicuntur, quia Christus erat, qui ad Moysen loquebatur.*

****) Ex PP. nonnihil uberius juvat hanc rem stabilire. S. *Iren.* fere per decursum totius *Lib. 4. adv. Haeres.* invicte probat, *Filium Dei, Dominum nostrum & Magistrum* Adamo, Noe, Abrahae, Moysi se manifestasse, excluso mediatore Angelo. Cit. *Lib. c. 21. edit. Le Preux, opera Gallasii.* idem S. Pater scribit: *utraque Testamenta unus & idem Paterfamilias produxit, Verbum*

=

*bum Dei, Dominus noster Iesus Christus, quē
& Abrahæ & Mosi locutus est. Hoc idem
docent S. Hilar. enarrat. in Psal. 134. ad v.,
qui percussit primogenita Aegypti, & in Libris
de Trinit.. Basil. M. adv. Eunom. Lib. 2. Am-
bros. Lib. 1. de Fide c. 5. Iust. Mart. in Dial.
cum Tryph.. Gregor. Naz. Lib. de Fide. S.
Athanas. Serm. 4. c. Arianos, S. Chrys. in 1.
Cor. 10, 1. Tertull. Lib. 2. adv. Marcionem.
Prudent. in Apotheos.. Leo M. Ep. ad Pulcher.
Hanc doctrinam Concil. Antioch. I. an. C.
266. contra Paul. Samosat. sub Dionys. P. R.
non solum ceu indubitatam tenuit, sed
etiam tanquam ab Apost. traditam in Ep.
Synodica declaravit: scil. Verbum Dei in
persona & sensibili forma Patriarchis & Mo-
si adparuisse. Accedit ipsa M. Ecclesia,
recinens Antiph. o Adonai & Dux &c., &
alteram in Parasc. popule meus! quid feci tibi
&c. Equidem S. August. ut Arianorum in-
fano occurreret sophismati, nonnunquam
aliter, quam praedecessores sui V. T. adpa-
ritions explicare coepit, totius tamen an-
tiquitatis sententiam iterum in variis cir-
cumstantiis secutus, non semel agnovit,
Personam Filii Dei Mosi visam esse. Haec-
que autoritas M. Augustini, sicut & Liber
de coelesti Hier. multos ad opinionem de An-
gelo creato abduxit aevo Doctoris Angelici.
Sed cit. S. August. opinionem de Angelo crea-
to non ita certam habuit, quin aliam eli-
gendi de Domino Christo optionem daret.*
Conf.

≡

Conf. *Serm.* 7. *super Exod.*. librum vero
de coeles. Hier. non ante foec. V. scriptum
esse, neque *S. Dionys. Areop.* opus esse,
celeberrimi Doctores catholici evincunt.
Quae obmoventur ex voce מלאך, &
ex *Act.* 7, 53. *Gal.* 3, 19. *Heb.* 1, 1. bene
expensa, huic doctrinae nihil adversantur.

III.

IN SS. PROPHETAS.

*Prophetae Viri sancti erant, *) a veris oracu-
lis & prodigiis inclyti **) schola eorum non
a Samuele ex callido politicae fine fundata ***)
Actiones illorum symbolicae, insolitae quidem,
non tamen regulis decori adversae: ****) omnes
de Christo Jesu praedixerunt. *****)*

*) Hos sanctos veritatis testes perdit olim
Israelitae nonnisi odio, opprobriis, perse-
cutione vexarunt; hodiedum iidem com-
mune sanctorum fatum experiuntur a Biblio-
machis & incredulis, qui blasphemio furore
iis insultant, & insolente risu V. T. cavil-
lantur. Systema impium *Thomae Morgan*
impugnamus, atque adserimus, Ss. Prophe-
tas reipublicae tranquillitatem nunquam
turbasse. Hi profecto Viri sancti non ii
sunt, qui ex livore contra *Salomonem Je-
roboami* excitarunt seditionem, & postea
hujus, sicut & domum *Achab* extermina-
runt;

≡

runt: bella Regibus Israel non conciverunt a vicinis: gesta *Jebu*, ejusque successorum non adornarunt, sed praenuntiarunt: non in idololatriam solum, sed reliqua etiam flagitia animadverterunt. *Eliam* 4. *Reg.* 1, 9 — 12 &c., *Elisaeum* 4. *Reg.* 2, 23. a crudelitatis nota, cujus recentes Manichaei utrumque S. Vatem arguunt, vindicamus. *Elisaeus* 4. *Reg.* 8, 7 — 10. & 2. *Reg.* 19, 15. *Benadad* non circumvenit. Quid vero de *Baalam* censendum, & *Propheta*, qui 3. *Reg.* 13, 18. alteri Prophetae mentitus est, explicabitur.

**) Haec divinae missionis sigilla. Ostendit autem biblica historia, vera illos patrasse miracula, eaque non in angulo solum, aut coram Filiis Prophetarum; sed in conspectu universi populi: quibus omnibus nullam inferunt contentionem, dubium nullum ementita Gentilium signa. E. g. *Delphica Aesculapii*, *Vespasiani*, *Hadriani*, *Apollonii*, *Simonis M.*, *Mahometi*. Et quot, quam illustria non edidere oracula de eventibus remotissimis cum luculentis rerum ac personarum adjunctis, de regnorum fatiis ac revolutionibus, de vicinis Judaeae Gentibus ac hostibus e. g. *Moabitis*, *Ammonitis*, *Idumaeis*, *Syris*, *Tyriis*, *Assyriis*, *Babyloniis*, *Persis*, *Graecis* & *Romanis*? Quid ad haec Paganorum vaticinia? quorum vanitatem sapientiores gentilium risui habebant e. g.

Ci-

==

Cicero, Aristoteles, Epicurus, Porphyrius. Demosthenes Pythiam a Philippo Rege auro corruptam, ac *Φιλιππιζειν* dixit: *Apollo* ipse ob tortuosa & flexiloqua, quae dedit responsa, *λοξίας* audiit. De his legi meretur *Euseb. lib. 5. Praepar. Evang. C. 10. & lib. 6. C. 4.* edit Basil: ubi ex *Oenomaio ethnico* graphice describit delphica effata: scil. quot hominibus illa fuerint exitio, quam truculenta, turpia & impia: quod *Socrates* rectius multis responderit. Postea ex *Porphyro* ostendit, ipsum Apollinem fassum esse, quod soleat mentiri. Vanitatem ignari, inertisque Numinis etiam sistit ac irridet *Momus* apud *Lucianum in Jove Tragedo* a pag. 207. edit. Francof. Coeterum oracula Delphicum, Clarium, Dodonaeum in una eademque re consiliis suis semper immane discreparunt, quoties impostores flamines de praesente casu nequiverant deliberare.

***) Haec Samuelis & Prophetarum characteri tam repugnantia, impia sunt commenta. Jam a Mosis aevo exstiterere Prophetae. Haec vero *schola Prophetarum* erecta est, ut Deo sacrata juvenus in Lege Domini, orationis & pietatis studio, jejuniis, musica sacra ad laudes Dei exercitaretur ac adolesceret, quam primum Samuel, postea Elias, Elifaeus &c. moderabantur: Ex hoc selecto coetu denique fervi Dei atque Vates prodiverunt. Quae de
di-

=

dispositione ad prophetandum, *de concentu musico*, ac *largiore vini haustu* per singularem nequitiam increduli effutiunt, improbitate plena sunt, & ex Ss. lit. refutantur.

****) Hi servi Dei ac legati unice enitebantur, ut Ecclesiam Israel mundam conservarent, virtutem & veritatem docerent, spem in Salvatorem accenderent, instantia fata praemonerent. Extraordinaria autem symbola, a Deo praecepta, specialem populi adtentionem excitarunt, talis modi typis pridem assueti. Carnali quidem ac superbo homini stulta videntur, sed divinae sapientiae & misericordiae notas singulares ostendunt. Non egerunt indecenter imo *Isaias C. 20, 2. nudus & discalceatus, trium annorum signum & portentum.* 2do *Jeremias*, dum *C. 13, 1 — 6 perizoma suum lineum ad Euphraten in foramine petrae abscondit &c.* ac *C. 27, 1 — 3. vincula & catenas in collo tulit.* 3tio *Ezechiel*, dum *C. 4, 1 — 15. Obsidionem Jerusalem per figuram exhibet, dormire iussus super latus sinistrum 390 diebus, super dextrum vero 40, ac vesci cibis faede confectis.* Neque caetera, quae *C. 5, 1 — 4 & 12, 3 — 7.* narrantur, inconvenientia esse, probabit Tindal., *Christenthum so alt, als die Welt*, *C. 23.* 4to *Oseas C. 1, 23 & 3, 1 — 3.*, si praeceptum Dei, ac Prophetarum actio ad hebraei. veritatem rite
exi-

=

exigatur, nihil indecori commisit. In his
citt. Prophetarum gestis non admittimus
visionem tantum parabolicam.

*****) Conf. *Act.* 3, 24. & 10, 43. Potis-
sima in Protoevangelio & alia a Mose us-
que ad Malachiam illustramus, quae Chri-
stianae Religionis hostes obscurare audent
& eripere. E. g. *Morgan, Tindal, Col-
lins* &c., dum impie arguunt, permultas
V. & N. Testamenti prophetias suo caruif-
se eventu, quas certe propositiones Chri-
stianae fidei summe noxias non invenif-
sent, nisi arassent in vitula Hugonis Gro-
tii.

IV.

ALLEGATIONES V. T. IN NOVO.

*Quae ex V. T. ab Evangelistis allegantur & ab
Apostolis, vel ex Heb., vel ex graeco LXX.
expressa sunt: *) sensus a Spiritu sancto in-
tentus tum literalis est, tum mysticus **) Per-
saepe V. T. locorum sensus adducitur, non
verba, ***) Testimonia etiam ex Autoribus
non inspiratis, imo ethnicis recensentur. *****)*

*) Genus loquendi, ac modus allegandi S.
Scripturarum oracula *forma externa est, in-
terna* illorum sensus. Allegatio frequen-
tior

=

tior est ex LXX; quia haec versio ubique innotuerat: plures dantur adhuc rationes. Ss. Matth. & Joannes, teste *S. Hier. in Is. C. 6. testimonia sua* de hebraico protulerunt, *S. Lucas magis testimoniis graecis utitur.*

**) *Literalis* five *immediati*, praeter alia multa, exempla sunt *Isa. 7, 14. & Matth. 1, 23. Deut. 18, 15. & Act. 3, 22. Psal 2, 7. & Act. 13, 33. simul & Heb. 1, 5. 5, 5. Amos 9, 11. & Act. 15, 15. 16. Mich. 5, 2. & Matth. 2, 6. Zach. 9, 9. & Matth. 21, 5. ac Joann. 12, 14. 15. Malach. 3, 1. & Matth. 11, 10. atque Marc. 1, 2. Typici* seu *mediati* exempla sunt: *Exod. 12, 46. & Joann. 19, 26. Num. 21, 89. & Joann. 3, 14. 15. Joann. 2, 1 — 11. & Matth. 12, 39. Gen. 2, 23. 24. & Eph. 5, 31, 32.*

**) Conf *S. Hier. Ep. ad Pamm de O. G. I. & in C. 29. Isa.* quare fit quandoque *detra-*
ctio, adjectio, transpositio, mutatio &c. Neque id mirum videatur, cum unus, idemque Spiritus, qui aperuit ora Prophetarum, ore etiam Evangelistarum locutus sit. Cumque illorum oracula in N. T. interpretetur, non vero exscribat, cur verbis adnumerandis debuerit adstringi? declaratio ubi a LXX facta est, versio haec retenta est, ubi minus, expensa sunt verba hebraica. Ali-

cu-

==

cubi neque ad illam versionem, neque ad verba textus Spiritus S. se alligavit, sed sensum verbis novis expressit, revelati verbi sui optimus interpres, & cum nulla sit antilogia, quid pluribus opus est?

****) 2. *Tim.* 3, 8. Apostolus Aegypti Magos nominat *Jannes & Mambres* juxta alios *מכרים* ex vetere Rabbinorum traditione. *S. Judas Ep.* v. 9. 14. 15. ad apocrypha videtur respexisse; Per hoc tamen Epistolae autoritas periculum nullum subit; nam in citt. quaedam etiam vera reperiuntur, quae a Theopneusto Autore a falsis discernuntur. Tandem *Act.* 17, 28. ex *Arato* Poeta Cilice a S. Paulo Cilice transumitur, & quod Jovi perverse ac injuste tribuerat *Aratus*, id vero Numini justissime restituit Apostolus. *Alterum* 1. *Cor.* 15, 33. ex *Thaide Menandri* allegatur; & hunc locum *sanctificatum per Apostolum esse*, adferit *Tertull.* *Lib.* 1. *ad uxorem* C. 8. *Tertium* Apost. laudat *Tit.* 1, 12. ex opere *Epimenidis de oraculis*: quare Prophetam illum adpellat, cum talis a suis haberetur. Licet vero his Gentilium dictis nonnunquam uteretur, poterat tamen *Act.* 26, 22. jure ad Agrippam loqui, a se nihil dici *extra*, sive contrarium iis, quae *Prophetæ locuti sunt*.

IN CAPUT I. ET II. S. MATTH.
EVANGELISTAE.

*Sancti J. C. Evang. secundum Matth. C. I. & 2. canonica autoritas ex constanti Ecclesiae latinae & graece testimonio, omnium SS. PP., veterum Scriptorum, imo Haereticorum consensu stabilitur. *) Utrumque Caput primis jam saeculis in S. Matth. Evang. lectum esse, Iudaei & Pagani testantur. **) Difficultates genealogicae, & quae citantur Ss. Prophetarum oracula, hanc veritatem non obscurant. ***)*

*) Ad roboranda Homeri, aut Virgilii, alteriusque profani initia plus fundamenti quis adduxerit? Post tot tempora, argumenta, criteria in- & externa temerarium videri posset, huic veritati per tot saecula ubivis resplendenti, lucem velle affundere, sed postquam D. *Williams* Anglus de illa coepit controvertere, non sine quorundam plausu, qui adhuc dubitant & negant, proficuum ac necesse erit, utrumque Caput vindicare.

Ino nullo hucusque Ms. Graeco, aut Syrochaldaico sacra Genealogia defuit, multo minus utrumque Caput. Candabrigense (olim Bezae) exemplar, multis pa-
gi-

==

ginis mutilum, & aliud, quondam ad D. Ebner ab Eschenbach Norimbergae pertinens, in quo D. Michaelis ex descriptione Schonlebianae, meminit, genealogiam deficere, quid, quaeso, ad regulas critices probant? Priscae versiones latinae omnes (etiam MS. Musaei Britannici, Hybernici scriptum characteribus) hanc veritatem, teste D. Wanley confirmant. In quibusdam Codicibus, velut etiam in MS. Arab. Bibliothecae nostrae S. Genealogia ad modum prologi quidem praemittitur, dein incipit C. 1. *cum ergo natus esset Jesus &c.*; at demus, in aliquo exemplari, illam esse omissam, num propterea erit supposititia? Ss. *Iustinus, Hegesippus, Iren., Tatian*, antiqua Syrorum Ecclesia, & Graeci ac Latini PP. utriusque capituli gesta allegarunt.

Nullum ex *Nazarenis Cerinthianis, Carpocratianis* adparet vestigium, quod S. Genealogiam in dubium vocarint. In Evang. *Nazarenorum* res de autenticia S. Genealogiae confirmata est ex S. Hier. in S. Matth. C. 2, 5. & in *Catal. Script. Eccles.* verbo: *Matthaeus*. Quinimo ex S. Genealogia *Cerintbus, & Carpocras* Jesum ex femine Joseph ortum voluerunt. Nequidem Ebionitae prima capita in discrimen citarunt, licet alias Evangelio misere compilato, ex fabulis confarcinato, corrupto & mutilato

=

usi sint. Conf. *S. Epiph. Haeres. XXX. pag.*
44. edit. Basil.

**) Quem latet, quo furore primi Christiani nominis hostes Genealogiam Evangelicam cavillati sint? *Porphyr., Manichaei* apud *S. Aug. L. 28. contra Faustum. Julianus Apostata* apud *Cyrill. Alex. contra Juli. C. 8. Celsus* apud *Orig. Lib. 2. contra Cel.* Veterum & recentiorum Judaeorum calumniae e. g. in impiissimo & blasphemiarum pleno libro תולדות ישו contra Evang. scripto satis etiam patent. His cunctis SS. PP. diversa opposuere systemata.

***) Nullus scriptor Classicus est, qui non plures difficultatum nodos habeat, nulla aetate, solertia nulla expediendos: considerentur tantum *Herodotus, Plato, Livius* &c. sed his nemo controversiam movet, nemo fragmenta ista spuria vocat; verum enimvero in Ss. literis simile criterion cur negligunt? utique ex eo, quia stylus & argumentum haud arridet, & multos pertaesum est, vitae juxta praescripta Evangelica ordinandae. Male *S. Genealogia S. Matth.* per Graecorum *Hebraicorum nominum* infuetorum, ut aiunt, oscitantiam & errores vitata dicitur: Hic Evangelista, qui pro triplici Judaeorum statu, scil. *Judicum, Regum, & Ducum*, tres Tesseradecades posuit, Conf. *S. Hier. in Matth. I. Proge-*
ni-

==

nitores Joseph, S. Lucas vero B. Virginis progeniem recensuit.

Matth. 1, 22. 23. ex Isa. 7, 14. citatur. Sive S. Matth., S. Angelus illud retulerit vaticinium, loco, cui inferitur, exquisitè congruit, ac reipsa ad literam impletum est in partu Virginis Mariae, & Christo vero Emmanuele nostro. Id solum Evangelistae testimonium, licet diu post S. Joseph obitum transcriptum, argutias illorum profligat, qui in Lectionem *S. Isaiae* tenebras obducunt, atque *versu 15.* transpositionem & immutationem fingunt. Ab iis merito dissentimus, qui Prophetica verba primo in alium sensum deducunt, & postea hunc typum in Virgine Matre adimpletum volunt.

Matth. 2, 6. ex Mich. 5, 1. defumitur: hujus prophetiae characteres tam sunt insignes, ut ne ullus *Zorobabeli* queat tribui, id quod Collins. & Parvish volunt, abutentes vocibus *עולם קדם מוצאת* cum Judaeis recentioribus, contra veteres RR. & Targum. Soli Jesu C. omnes oraculi notae competunt. His non obstant *Joann. 7, 27. & 9, 29.* Nulla Evangelistam inter & Prophetam obversatur antilogia, neque necesse est, ut Sacerdotum & Scribarum ad Herodem responsio ad erroneam traducatur explicationem, quam Hagiographus tantum

===

tum enarrret. Vocabl. בְּאֵלֶּפֶי utramque & vulg. & graec. fert. notionem.

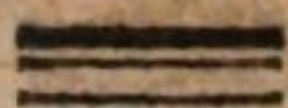
Matth. 2, 15. ex Ose. 11, 1. citatur. Nec-
dum evincunt post *Julianum, Collins. &c.*
Adversarii *Oseam* de Israel ex Aegypti
servitute libero loqui, certe verba hebrai-
ca contrarium suadent. Quidquid sit de
LXX, aut de cit. Textu, an ex *Ose. 11.*,
aut *Num. 23, 22.* sumtus sit, haec verba
jure Christo tribuuntur.

Matth. 2, 17, 18. sunt ex *Jer. 31, 15.*
Verba S. Prophetae non de captivitate
tribuum decem, nec apte de Judaeis a
Nabuzardan Babylonem transportatis in-
telligi possunt. Placet aliis, verba S. Pro-
phetae *imo* de quadam Judaeorum clade,
in tot vero infantum pro Christo caesorum
pernicie, quam etiam S. Vates intuitus est,
verius, uberiusque esse impleta.

Matth. 2, 23. ex Isa. 11, 1. commoda-
tum volunt, ubi Propheta ad Messiae ortum
de radice Jesse, domicilium, & humilem
ejus statum respexit, Conf. *Joann. 1, 46.*
Si cui haec vero displiceant, meminerit,
non dicere Evangelistam: *scriptum est*, sed
dictum est: multa vero a Prophetis dicta
sunt, quae non in Scripturam redacta; haec
autem S. *Matth.* vel ex traditione vel reve-
latione rescivit. Certas Prophetias orales
Do-

Domini adventum praecessisse, fidelibus tunc notas, recte colligunt ex *Luc.* 1, 76. & 2, 26, 36. 38.

In his omnibus, absit, ut quis putet, S. Matthaeum ex similis eventus ratione & occasione, pro captu & genio Hebraeorum, hoc differendi genere oblectantium, meras captasse allusiones, aut scitas adcommodationes, velut cum multis existimant *D. Veltbusen lib. The Authenticity of the first and second Chapters* pag. 73. *Fansenius Concord. ad C. 2., Matth., Lamy in Harm. edit. Venet.* pag. 54. Hic tamen in fine C. XIII. confitetur: *In his locis Evang. meras fieri allusiones, vix credo, ratum enim mihi, fixumque est, antiquos Prophetas intuitos Christum, & quae enarrant, typos esse, ita, ut quae de his rebus praesentibus dicunt, postea in aliis, impleta sint.* Quam alias ruinosa non essent Christianae Religionis fundamenta, facili negotio ab Ethnicis, Judaeis, Philosophis concussa, si Apostoli tantum flores, & orationis decora, *figuras & exornationes* adhibuissent. Cit. *Veltbusen* has *allusiones* pag. 75. considerat, non ceu argumenta posteris exarata, sed tanquam permissa, ad praeparandos Evangelio animos illorum; quibus haec in usu & deliciis fuere.

VI.

IN JOAN. 8, 3. 4. 5.

*Historia Evangelica de adultera autentica est: *)*
Impie ac Phariseis longe peiores increduli
b. l. dicta & gesta Jesu taxant & perstrin-
*gunt. **)*

*) Multa arguunt adversus illam, praecipue ex *Euseb. Hist. Eccles. Lib. 3. C. 39. a Papia*, ex vetere traditione discipulorum Apostolicorum illam scriptam esse volunt. Verum cit. loc. *Eusebius* ipse concludit, in *Evangelio secundum Hebraeos* eam haberi. Hanc histor. permulti Ecclesiae Patres ut canonicam agnoverunt. Versiones Syriaca, Arab., Perfic., & Aethiopica eam habent. In uno tantum ex vetustis septemdecim codicibus, quos Beza penes se habuit, abfuit, alia argumenta inficialia non moramur.

**) Dolosa & maligna denuntiantium consilia Christi Jesu sapientia evertit. Neque auctoritati publicae obstitit, neque Legem Mos. correxit, aut scelus illud plectere prohibuit, fovendo facinora, ut blasphema fert censura. Astutia & malitia pudore suffunditur, dum accusatores de eodem crimine convenit. Sola lectio Historiae cunctas *Edelmanni* & *R. Isaac* &c. criminationes & ineptias in ventos diffiat.

Infelix mulier unum mandatum Legis violaverat, superbi vero Pharisei summam Legis violabant, charitatem, justitiam, mansuetudinem, Religionem, in Christum

J.

=

J. conjurati, & ex ejus mansuetudine, quam imitari hos oportuit, insidias illi struendi, ansum sumserunt. Quam multi hodie Pharisaeis & Scribis similes, Zelum legis praeseferunt, cum Spiritum Legis nullum habeant?

VII.

IN I. JOAN. 5, 7.

Miramur, quae Cl. J. F. Froriep Ss. l. D. Th. Augustanae Conf. in Univers. Erfurtenfi Prof. P., propugnante 30. April. 1777. G. H. S. Neries in lucem protulit: pag. 7. scribit:

*Quod Johanni suppositum est dictum de tribus in coelo testibus, *) hoc jure, meritoque rejecit Lutherus, & in vernacula versione praeteriit. **) Dictum illud i. Joann 5, 7. spurium esse, a Viris eruditissimis accurate demonstratum est. Legas celeberrimum Griesbachium. ***) Lutherum vero, quoad vixerit, ita egisse.... tam certum est, quam quod certissimum. ****) Quo utroque posito summum Virum ab imperitia, levitate animi, cordis malignitate, aliisque opprobriis vindicamus. *****) Lutheri constantia excellentior est Erasmi timiditate. *****)*

ANIMADVERSIONES.

*) Haec periocha, confirmando Ss. Triados dogmati apta, praestantissimorum Codd. MSS. & impress., Graecorum, Arme-

≡

menorum, Latinorum nititur autoritate. Illa ab antiquis SS. PP. allegatur, qui exemplaria aetati nostrae usitata longe praecedentes, *jure meritoque* legitimi habendi sunt testes de primitivae Ecclesiae sensu; modernos vero codices variantes, aut cit. textum omittentes octingentis annis non esse superiores, Viri doctissimi ostendunt. Tam celebris locus, ubi nunc excidit, proclive est, illum abesse ex Librariorum oscitantia, celeritate, aut imperitia, ex vocum similium fronte & fine, teste experientia, & quis antiquitatum gnarus haec addubitet? aut Arianorum etiam conatus malos nesciat? Ubi inquam deficit, stylus S. Joannis VV. 8. 9. & sequentes deformantur, & inepte inter se cohaerent. Tam insignem Textum Graeci & Latini ceu autenticum & divinum venerantur; num vero a Latinis Viris Graecorum exemplaribus hic loc. assui potuit casu, fraude aut de industria, & ita supponi, ut Graeci, Latinis jam pridem infensi, hoc additamentum ab iis ceu canonicum reciperent? Aut vero Latinis hic a Graecis impositum est? sed nec hoc verisimile, cum longe uberius apud nos Lectio hujus versus occurrat; *Calvinus, Beza, Tremellius* &c. illam defendunt, & Calviniani semper eam referunt. Imo Lutherani eandem Bibliis suis inseruerunt, hic revera, sicut in multis aliis, Reformatore suo prudentiores, qui

il-

≡

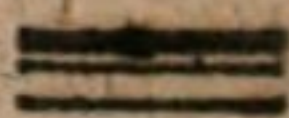
illam (ait D. Calmet) aliquibus graecis illius aetatis, Hagenoensi v. g. anni 1521. aut Aldi 1518. editionibus forte ductus, suppressit. Nec id fecisset, si adhuc vivens Roberti, Stephani editionem vidisset: celeberrimum hunc typographum tanti faciebat, juxta Tubingenses Theologos. Verbo: in omnia variarum linguarum Biblia hoc praeclarissimum S. Spiritus oraculum citra ullum controversiae indicium transiit. Et hoc dictum Jobanni suppositum dicat Cl. Froriep! cum tamen historiam adulterae Joann 8, 3. pluribus difficultatibus impeditam contra Semlerum in eadem Dissert. vindicet; verum in principiis suis ex- & internis hanc vindicabit nunquam, ceu authenticam; neque illum S. Joann. insignem locum autentia spoliabit.

**) *Nullo jure immeritoque rejecit* Vir privatus, quod tanto consensu & constante judicio receptum est ac adprobatum. Quidquid dicant liberiores Critici, & qui pro Socinianis militant Protestantes, hac peste afflati. Illud sc. omnibus usitatum est, Conf. Cypr. de Unit Ecclesiae, ut postquam ab Ecclesia recisi sunt, ipsi quoque sacros libros ab Ecclesia receptos, atque textus dogmaticos recidant, & quae Ecclesiae soli debentur, rejiciendi, vel adprobandi auctoritatem sibi usurpent, recte inquit Vir quidam doctissimus ex Calviniano Catholicus. At vero cur in vernaculis versionibus suis, etiam

=

etiam permultis graecis, exemplaribus non sequuntur Lutherum? Profecto, si hujus Magistri sui vestigiis velint ingredi, pariter (nihil de V. T. loquar) *Epist. S. Jacobi, Pauli ad Hebraeos, S. Judae, 2. S. Joann., 2. Pet., & Apocal.* ex Bibliis debent extrudi, & lacerari, sicut hodie de iis, & pluribus aliis contendunt fieri Heteroclitici Viri, cum lignatoribus conferendi, qui sylvam ingressi hic abietem, illic fraxinum sibi designant, ex una arbore ramos tantum defecant, alteram una cum trunco disjiciunt, donec tandem ex harum omnium strage, struem sibi, qualem volunt, concinnent. Ita per Ss. Scripturas hodie grassantur.

***) *Dictum illud S. Joann. authenticum esse a Viris eruditissimis accurate demonstratum est. Legas celeberrimum Goezenium.* Ecquid nunc igitur? quis recte sentit, veritatem adsecutus? an Griesbachius Wetstenius, Semlerus cum Socinianis Sandio, Crellio, Wolzogenio, aut vero celeberr. Goezenius, Kettnerus, Seldenus cum praestantissimis Criticis & Ss. Scripturarum Interpretibus, cum communi Catholicorum & multorum Protestantium? Grotius hanc pericopen ab Arianis intrusam suspicatur; At Imman. Tremell. ab iisdem erasam putat: quis hanc summi momenti litem aliquando decidat? nemo in Ecclesia Protestantica: in hac semper erit & manebit haec lectio dubiae, incertaeque fidei. Imo

Imo de sincera oraculorum aliorum lectione, de pluribus voluminibus, atque in hodierna tot variantium farragine, ad quosvis pene versus ambigere ac controvertere, cum veritate licebit, quousque Ecclesiam, quae est columna & firmamentum veritatis, non audierint. Per hujus decretoriam sententiam animus quiescit; internum autem spiritus privati testimonium lites ferit aeternas: quis sectarius non ad istud criterion adpellare potest? & quomodo ullum ex his revincent Protestantes in suis his principiis? Nonne Ariani & Sociniani etiam solita rationis principia, regulas exegeticas, criticas, originarias linguas adhibent? Verum trutinatis omnibus quis arbiter & iudex erit? quis ex aequo & bono satis rem discernet homini salutis & veritatis avido?

Singularem h. l. merentur ad attentionem effata *Joann. Locke* Angli: *Christianisme raisonnable* pag. 368. Ex iis lineas nonnullas compendiarie via juvat lustrare: postquam ostendit systema Protestantium, non bene confutum esse, eo quod talis communionis Viri adstringere velint alios, ut certos Ss. lit. textus ex sua illorum sententia intelligant, atque normae huic subscribant, iisdem vero, qui repugnant, notam audent inurere, imo ex sua deturbent communionem: postea laudat, doctrinam Catholicorum melius sibi constare ac cohaerere. Siquidem dicant, Ecclesiam esse infallibilem, huic datam

tam a Christo potestatem, fidelium conscientias moderandi, eosque omni, ad salutem necessaria veritate erudiendi: Sequi igitur, scribit, veros Christianos debere obsequi, alias illos, ipsi Domino J. C., qui per os Ecclesiae loquitur, refragari, eosque contumaces jure ab Ecclesiae communione exterminari: haec illustre confirmat *Wilhelmus Saywel praefat. in Epist. Joann. Launoji.*

****) *Egerit ita Lutherus, quoad vixit, quid tum?* Nihil tamen certi ex hac autoritate depromitur; *certum enim est, quam quod certissimum*, Viros Lutheranos hodie omnigena eruditione sacra & profana tantum Luthero praecellere, quantum lenta solent inter viburna Cypressi. Et tanti Viri *Textus 7.* vindices sunt.

*****) Pace nostra pro *summo Viro* apologias & vindicias hoc aevo scribat, *summi* interea Protestantes, & ipsa Protestantium Biblia adversantur illi.

*****) Lutheri constantem inconstantiam libri ejus patefaciunt: equidem D. Erasmi, qui *homo saeculi sui primarius* merito audit, vindicias ob notos naevos non suscipimus, ejus tamen excellentior est eruditio, accuratior disquisitio, atque major conscientiae timiditas in arduo nimis negotio: *Biblia truncandi.*

Hippler, Seraphin

In daemniacos S. evangelicae historiae ... responsiones

Fuldae 1779

Diss. 681,9

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10841073-5

VD18 1506574X-001